

Aiás, syn Telamóna, krále na ostrově Salamíně, byl po Achilleovi nejstatečnějším z řeckých hrdinů v trójské válce. Sebevědomý a pyšný Aiás pohrdal dokonce i pomocí a přízní bohů, zvláště Athény. Když Achilles v boji padl, byla jeho zbroj přirčena Odysseovi a nikoli Aiantovi, který si na ni rovněž právem činil nárok. Aiás se rozhněval a rozhodl se povraždit všechny řecké vůdce. Avšak Athéna na něho seslala šílenství a Aiás místo nich pobil stádo ovcí. Nakonec zemdlen spoutal ještě živá zvířata a odvedl si je do stanu, aby je jako domnělé nepřátele usmrtil. Tak jej zastihuje ráno, kdy začíná děj tragédie.

OSOBY

Bohyně ATHÉNA
 ODYSSEUS, syn Láertův
 AIÁS, syn Telamónův
 TEKMESSA, jeho choť
 EURYSAKÉS, jejich syn
 TEUKROS, bratr Aiantův
 AGAMEMNÓN, Átreův syn, vojevůdce
 MENELÁOS, druhý Átreův syn, vojevůdce
 POSEL
 SBOR patnácti Aiantových plavců

*Děj se odehrává během trójské války na trójském pobřeží,
 počátku před Aiantovými stany,
 později opodál v osamělé krajině*

ATHÉNA

Vždy, synu Láertův, tě vidím honit se,
 jen abys rychle postih řady nepřátel;
 i nyní u lodních tě stanů spatřuji,
 kde Aiás sídlo má ze všech nejzazší.
 Už dávno slídíš bedlivě a šlápěje
 tu čerstvě vtisklé měříš, abys uviděl,
 zda uvnitř je, či venku. K cíli vede tě
 krok šťastně slídivý jak feny lakónské.
 Neb uvnitř právě dlí ten muž a z hlavy se
 mu řine pot, má ruce krví ztřísněné.
 I nemusíš už dveřmi dovnitř nahlížet,
 jen řekni mi, proč péči onu věnovals,
 a ode mne se dovíš, co mi známo je.

ODYSSEUS

Ó hlase Athény, mně z bohů nejdražší,
 zvuk slov tvých zřejmě slyším, i když oči mé
 tě nevidí — jej bystře smysly postihnu,
 jak hlahol kovoústé trubky tyrhénské.
 Tys dobře poznala i teď, že krouží krok
 můj za odpůrcem, štítonošem Aiantem;
 vždyť dlouho po něm slídím, a ne po jiném.
 On nevídané dílo v noci minulé
 nám provedl, ač vskutku spáchal-li to on.
 Vždyť nevíme nic jistě, jen to hádáme;
 a já ten úkol dobrovolně podnikl,
 neb pohubenou všechnu kořist na pastvě
 jsme našli před chvílí a rukou násilnou
 tam pobitou i s všemi hlídači těch stád.
 A každý klade jemu vinu za ten čin.
 I mně též jeden zvěd to řek' a vyložil:
 ten spatřil ho, jak sám pryč polem uháněl,
 meč čerstvě zbrocený. A já pak vzápětí

mu spěchám po stopě. Věc jednu poznávám,
však druhé děsím se a rady nevím si.
Tys vhod mi přišla, neboť ve všem, jako dřív
i propříště se budu řídit rukou tvou.

ATHÉNA

To, Odyssee, vím a dávno za tebou
jdu k ochraně a přeji tvému lovu zdar.

ODYSSEUS

Zda kyne, milá paní, úspěch práci mé?

ATHÉNA

Tak jistě, jako spáchal onen muž ten čin.

ODYSSEUS

Proč takto nerozvážně vztáhl ruku svou?

ATHÉNA

Byl pro zbroj Achillovu hněvem pobouřen.

ODYSSEUS

A pročpak tedy stáda napad' útokem?

ATHÉNA

Byl jist, že vaší krví ruce zbrocuje.

ODYSSEUS

Což mířil jeho záměr na argejský lid?

ATHÉNA

A býval by jej proved, kdybych nedbala.

ODYSSEUS

A s jakou drzou myslí, s jakou odvahou!

ATHÉNA

Vždyť v noci na vás vytáhl lstivě, a jen sám.

ODYSSEUS

A přiblížil se k nám a k cíli postoupil?

ATHÉNA

Již u vchodu byl obou stanů vůdcovských.

ODYSSEUS

Jak to, že zdržel ruku chtivou vraždění?

ATHÉNA

Já klamným přeludem mu oči zastřela,
čímž odvrátím ho od té choutky šílené,
a zavedu ho k stanům na lup smíšený
a nedělený, jenž byl hlídán pastýři.
Tam vřítíl se a vraždil kusy rohaté,
kol dokola je klál; byl toho domnění,
že Átreovce oba vraždí rukou svou,
hned vojevůdce, každou chvíli jiného.
Já muže běsnícího v chorém šílenství
jsem štvála, vrhala ho v zhoubná osidla.

A potom, když si od té práce oddechl,
tu býky, ještě živé, svázal provazy
a do stanu je všechny s bravem dopraví,
jak kdyby muže měl, ne kořist rohatou,
a nyní spoutané je doma trýzní zle.
I tobě zjevně ukáži tu chorobu —
to vyprávěj všem Řekům, až to uvidíš.

Jen zůstaň klidně stát a nečekej, že snad
ti ublíží ten muž. Já očí paprsky
mu stranou odchýlím, on nespatrií tvou tvář.

Volá do stanu

Hle, tebe volám ven, jenž ruce zajatých
teď vážeš na záda, ty ke mně přiblíž se!
Já, Aiante, tě zvu. Ven vystup z příbytku!

ODYSSEUS

Co děláš, Athéno? Jen ven ho nevolej!

ATHÉNA

Jen tiše buď a chraň se výtky zbabělce!

ODYSSEUS

Ne, pro bohy! Ať stačí, že on uvnitř je.

ATHÉNA

Co by se stalo? Zda-li nebyl dřív ten muž...

ODYSSEUS

mně nepřitelem? Ano, a je doposud.

ATHÉNA

Vždyť nepřátelům smát se nejsladší je smích.

ODYSSEUS

Mně stačí to, když on dlí ve svém příbytku.

ATHÉNA

Proč bojíš se ho spatřit? Šlí ošálen.

ODYSSEUS

Však ze strachu bych necouv', být on při smyslech!

ATHÉNA

Ba ani teď, vždyť zblízka on tě nespatrií.

ODYSSEUS

Jak to, vždyť stále hledí týmaž očima!

ATHÉNA

Já zatemním mu oči, byt' i vidoucí.

ODYSSEUS

Moc boží působí-li, vše pak možné je.

ATHÉNA

Nuž mlčky stůj a sečkej, jak jsi právě teď.

ODYSSEUS

Já setrvám, však chtěl bych radši vzdálen být.

ATHÉNA

Hle, Aiante, já volám tě už podruhé!
Což všímáš si tak málo pomocnice své?

Aiás vystoupí ze stanu a drží dvojité zkrvavený řemen

AIÁS

Zdar, Athéno, ti, zdar, ty dcero Diova!
Jak vhod mi jdeš! Chci zlatým věncem z kořisti
tě za ten úlovek tak skvělý ověnit.

ATHÉNA

Tos řekl dobře; též mi pověz, zda-li meč
jsi řádně smočil v krvi řeckých vojáků?

AIÁS

Tím mohu chlubit se a neříkám, že ne.

ATHÉNA

Zda Átreovce též tvá ruka zasáhla?

AIÁS

To tak, že nikdy už mě trápit nebudou!

ATHÉNA

Ti muži mrtví jsou, jak chápu slova tvá.

AIÁS *se smíchem*

Ať oloupí mě teď, již mrtví, o mou zbroj!

ATHÉNA

Nu buďsi, a jak dál syn Láertův — jak s ním
jsi přitom naložil? Či snad ti uprchl?

AIÁS

Ten lišák prohnáný?! Ty na něj se mne ptáš?

ATHÉNA

Já Odyssea míním, tvého soupeře.

AIÁS

Ten fešák sedí, paní, uvnitř, spoutaný,
vždyť dosud netoužím, on aby zemřel též.

ATHÉNA

Co dřív chceš učinit neb co tím vyzískat?

AIÁS

Dřív přivážu ho k sloupu stanu v ohradě...,

ATHÉNA

Co zlého ubohému potom učiníš?

AIÁS

a až mu zkrvavím hřbet bičem, zahyne.

ATHÉNA

Jen toho ubožáka takhle neztýrej!

AIÁS

Svou vůli v jiném měj, to svolím, Athéno,
však jeho stihne ten a žádný jiný trest.

ATHÉNA

Ty tedy, když tě těší tohle provádět,
jen přilož ruku, nešetř nic, jak zamýšlíš.

AIÁS

Už na to jdu, však tobě to jen ukládám:
i dál vždy při mně stůj a vždy mi pomáhej!

Odejde do stanu

ATHÉNA

Zříš, Odyssee, jak jsou silní bohové?
V kom rozvahy by víc se našlo nežli v něm,
kdo líp a vhodněji by jednal nežli on?

ODYSSEUS

Já neznám nikoho, však lítost cítím přec
s tím ubožákem, i když je můj protivník,
že pohroma tak zlá se snesla na něho —
mám v mysli stejně osud jeho jako svůj,
neb vidím: všichni my, co žijem, nejsme nic,
než liché preludy a jenom prázdný stín.

ATHÉNA

Když takto nahlížíš, hled, abys neproneseš

sám proti bohům nikdy slovo rouhavé,
a nenadmi se pýchou, máš-li větší vliv
buď silou, nebo velkou zlata hromadou;
den jeden všechny lidské věci povznést zná
i snížit vzápětí. A bozi milují
jen lidi rozvážné, však špatných štítí se.

Athéna zmizí. Odysseus odchází vlevo. Z pravé strany vstupuje

SBOR

Telamónův synu, jenž salamínský hrad
na pevnině máš mořem oblité,
jsi-li šťasten, radost s tebou mám i já;
však stihne-li tě rána Diova neb řeč
zlobná Danaů, jež na cti utrhá,
veliký mám strach a bázní chvěji se
jak oko holubice, ptáka plachého.
Jako od minulé noci, zase teď
všechny plní nás velký nepokoj
nad tou potupou,
že na palouk jsi vyjel, koňmi zdupaný,
a se stády tam zhubil kořist Danaů,
jež z válečného lupu zbyla pro všechny,
a žes lesklým mečem všechnu pobíjel.
Takové si smýšlí řeči klevetné
sám Odysseus a všem je šeptá do uší,
a hned je přesvědčí. Teď říká o tobě,
co se rádo věří, a kdokoli pak slyší
z jeho úst tu řeč, těší ho tím víc,
neboť posměch má z nehod takových.

Když na vznešené duchy střelu namíříš,
sotva chybíš se. Kdyby však kdo o mně
řeč vedl takovou, nemá důvěru.

Závist postihuje jenom mocného.
Kdo oddělí však malé od těch velikých,
jsou nepatrnou jen hradbou ochrannou.
Bezvýznamným a velkým nejlíp zdvihá se,
pomocí zas menších velký vyrůstá.
Však pošetilce přivést k tomu poznání
je zcela nemožné.
Takovíto lidé přemílají tě
a my pak samotní nijak nemůžem
tomu, pane náš, přítrž učinit.
Neboť, když ti nyní z očí unikli,
jak hejno ptácat křičí velmi hlasitě,
když se před mohutným supem vyděsí.
Však kdybys znenadání ukázal se jim,
zmlknou úžasem a mlčky schoulí se.

Zda taurská Artemis, dcera Diova
(ó mocná Pověsti,
ty matko hanby mé),
na ta stáda byků podnítila tě,
veškerého vojska majetek?
Či za vítězství jí ses neodvděčil dost,
či ošidils ji o část zbroje odňaté,
či z ulovené zvěře nedostala dar?
Či rozhněval se Arés, kovem chráněný,
žes mu pomoc v boji řádně nesplatil
a nočním preludem
pomstil potupu?

Nikdy by tvá mysl nezbloudila tak,
synu Telamónův,
abys mečem svým stáda napadl.
Myslím, že tě božská rána postihla.

Ať oddálí však Zeus a Foibos Apollón
utrhačné řeči našich Argeiů.
A jestli potají
roztrušují v lidu pověst takovou
dva velcí králové
neb zlotřilý potomek
z rodu Sísyfova,
pak nezdržuj se dlouho v stanu přímořském,
nechceš-li zlou pověst
sám tak vzbuzovat.

Už ze svého sídla zase zvedni se,
v kterém čas tak dlouho trávíš nečinně,
vzdálen bojů všech,
že do nebe až stoupá
požár toho zla.
Tím zvůle nepřátel
s větrem příznivým
jej beze strachu nese
v úval větrný
a z úst všech nepřátel výsměch zaznívá
pro nás bolestný.
Mně nade vším pak v duši
pevně žalost tkví.

TEKMÉSSA *vystoupí ze stanu*

Ó lodníci a správci Aiantovy lodi,
vy Erechtheovci v zemi zrození,
my soužíme se bolem,
jimž Telamónův dům, teď tak vzdálený,
stále v mysli tkví.
Neboť mocný rek, velký, nezdolný,
stížen chorobou,
v jejím běsu tone.

NÁČELNÍK SBORU

Co stalo se v té noci,
že v pohromu se změnil
dosavadní klid?
Ó dcero Teleutanta, z kraje fryžského,
toto pověz nám,
neboť, když tě zajal, oblíbil si tě
Aiás mocný v boji,
za což pojal tě
a velice tě ctí.
Proto, když to víš,
sděl to také nám.

TEKMÉSSA

Jak mám vyslovit
to slovo nevýslovné?
O strasti se dovíš,
stejně jako smrt.
Slavný Aiás náš jat byl šílenstvím
a v této noci zcela
poskvřnil svou čest.
Moh' bys uvnitř stanu žertvy uvidět,
rozdrásané rukou, krví zbrocené —
tak, jak manžel můj
za oběť je sklál.

NÁČELNÍK SBORU

Jakou zřejmou zprávu
rozšířilas o tom
muži vznětlivém,
kterou nelze snést ani minout ji.
Dva velcí králi
a rozhlašují ji

a pověst veliká
 ji ještě zvětšuje.
 Ach běda, děsím se
 toho, co se blíží.
 Před očima vojska zemře tento muž.
 Rukou zběsilou on mečem
 tmavou krví zbroceným
 pobil skot i strážce koně pasoucí.

TEKMÉSSA

Ach běda, odtud tedy, odtud přišel nám
 a stádo spoutané s sebou přiváděl!
 Na zemi pak vraždil část těch dobytčat,
 část rozsápal, jak meč jim nořil do žeber.
 Dva berany pak vzal
 nohou bělostných,
 jednomu z nich hlavu a jazyk ke kořeni
 uříz, stranou hodil,
 druhého pak připjal zpřímá ke sloupu,
 nato velký koňský popruh uchopil,
 vedví složil jej a bičem svištícím
 takto mrskal ho a nadával mu zle —
 sám běs ta slova vnuk mu,
 nikdo z lidí všech.

SBOR

Načase už je, aby každý z nás
 tvář zahalil si šatem
 a rychle potají odtud uprehl
 buď pěšky po souši,
 neb na lávky si k veslům kvapně usedl
 a odtud hned se pustil s lodí po moři,
 neb Átreovci oba, oba přemocní
 s takovouto hrozbou na nás řítí se.

Bojím se, že smrt musím utrpět,
 být ukamenován zároveň i s ním,
 na němž osud lpí, hrozný, ukrutný.

TEKMÉSSA

Už nikoli, vždyť Aiás náhle ztišil se
 jak prudký jižní vítr,
 jenž zdvih se bez bouře.
 Když rozumu teď nabyl, nový cítí bol:
 na vlastní své strasti musí dívat se,
 jež mu nikdo jiný nemoh' zavinit.
 A to v něm nyní budí bolest velikou.

NÁČELNÍK SBORU

Mám za velké to štěstí, že se ztišil už.
 Vždyť na skončené zlo se mihn' už vzpomíná.

TEKMÉSSA

Co ty bys zvolil, kdybys měl to na vůli,
 své milé rmoutit, sám však tonout v radosti,
 či společně nést s nimi hoře společné?

SBOR

Ó ženo, jistě větší dvojité je zlo.

TEKMÉSSA

Tak my teď, ač ne choří, oba máme žal.

NÁČELNÍK SBORU

Jak řeklas to? Já nevím, co tím říci chceš.

TEKMÉSSA

Muž onen, dokud stížen byl tou chorobou,

sám radoval se ve zlu, jež ho svíralo;
 nás rozumné však rmoutil, neboť s námi žil.
 Však teď, když přestal šilet, vybred' z nemoci,
 zlé hoře proniklo i jej teď celého
 a stejnou měrou nás též, o nic míň než dřív.
 Zda zlo, dřív jediné, teď není zdvojeno?

NÁČELNÍK SBORU

S tím souhlasím, však strach mám, že snad od boha
 jej rána stihla. Jak by ne, když klidný teď
 nic veselejší není, než byl v chorobě?

TEKMÉSSA

Buď o tom přesvědčen, že takhle tomu je.

NÁČELNÍK SBORU

A jaký toho zla ho stihl počátek?
 Tu nehodu nám sděl, vždyť soustrast cítíme.

TEKMÉSSA

Jak věrný druh máš zvědět celou událost.
 On v čiré noci, kdy tu světla večerní
 už nehořela, popad' meč svůj dvousečný
 a na výpravu lichou táhnout chystal se.
 Já s výčitkou mu říkám: „Copak, Aiante,
 chceš dělat? Proč se nezván ženeš v boj, když hlas
 tě poslu nevolal, když ani polnici
 jsi neslyšel? Vždyť nyní všechno vojsko spí.“
 On odvětil mi zkrátka, jak byl zvyklý vždy:
 „Ach ženo, ženám nejlíp sluší mlčení.“
 Já poučena zmlkla, on pak vyběh' sám.
 A co se zběhlo potom, říci nemohu.
 Pak vrátil se a vedl s sebou svázané
 psy pastýřské i býky, kořist vlnatou.

Pak jedny stínal, druhým hlavu kroutil zpět,
 hřbet sekal, zabíjel a jiné poutal, jak
 by muže trýznil — jen však stáda napadal.
 Vtom z dveří vyběhl a s jakýms přeludem
 se dával do řeči, hned Odysseovi,
 hned Átreovcům lál, v smích hlučný propukal,
 jak na výpravě té je zpupně potrestal.
 Pak do stanu se opět vřítíl, a když tam
 zas stěží po chvíli přec nabyl rozumu
 a spatřil stan svůj plný zhouby, pohromy,
 bil do hlavy se, zalkal, skácel se a tak
 tam na hromadě seděl mrtvých beranů,
 v pěst zaťal nehty, pak si vlasy krutě rval.

I seděl takto dlouhou dobu bez hlesu,
 pak pohrozil mi těmi slovy děsnými,
 když neřeknu mu vše, jak zběhla se ta věc.
 I ptal se opět, v jakém stavu octl se.
 A co se stalo, já mu z bázně, přátelé,
 vše pověděla, pokud jsem to věděla.
 A on v té chvíli zalkal lkáním žalostným,
 že já ho nikdy dřív tak nezaslechla lkát.
 Vždyť hlásal dřív, že může jenom bázlivec
 a zádumčivý muž vést nářky takové;
 a proto tlumil nářek, ostré kvílení
 a vzdychal jen jak býk, spíš temně bučící.
 Však nyní, když v tak zlém se octl osudu,
 on nepije a nejí, mezi stády kles',
 jež pobíjí mečem tam, a sedí bez hnutí;
 je zřejmé, že zas něco zlého osnuje,
 vždyť jeho řeči, nářky jsou as takové.
 Já, přátelé, jsem proto přišla: vstupte sem
 a pomozte mi nějak, jestli můžete,
 neb takoví se slovům přátel poddají.

SBOR

Věc hroznou, Tekméso, ctná choti Aianta,
nám sdílíš, že tvůj muž je strastmi rozechvěn.

AIÁS *ze stanu*

Ach běda, běda mi!

TEKMÉSSA *ke sboru*

Jak zdá se, brzo ještě víc. Čis neslyšel,
jak žalostným tam hlasem Aiás zaúpěl?

AIÁS

Ach běda, běda mi!

NÁČELNÍK SBORU

Ten muž je zřejmě chorý, neb žal ho jímá, když
má před očima to, co dříve provedl.

AIÁS

Ach synu, synu, běda!

TEKMÉSSA

Já nešťastná! Teď tebe, Eurysaku, zve!
Co zamýšlí? Kde jsi? Ach já tak nešťastná!

AIÁS

Já volám Teukra. Kde je Teukros? Věčně on
chce kořistit; však já — já snad mám zahynout?

NÁČELNÍK SBORU

Je při rozumu, zdá se. Proto otevřte!
Snad aspoň stud ho pojme, když mě uvidí.

TEKMÉSSA

Již otvírám ti, hled! Teď můžeš na jeho
se skutky dívat, i jak on je na tom sám.

*Otevrou se dveře stanu a je vidět Aianta, jak sedí
na hromadě pobitých zvířat*

AIÁS

Ach, ach, vy milí plavci,
z mých druhů jediní
věrní, co vy ještě o pravý řád dbáte,
jen vizte, jaká vlna, vlna zdvižená
bouří krvavou,
kolem mne se kupí!

NÁČELNÍK SBORU *k Tekmése*

Tvé svědectví se, ach, zdá příliš pravdivé!
A skutky mluví, jak se pomát rozumem.

AIÁS

Ach, milí lidé, co se v plavbě vyznáte,
co na loď vešli jste a vesly hnali ji,
vy jenom můžete, jak vidím, odvrátit
moje útrapy.
Nuž usmrťte mě též!

NÁČELNÍK SBORU

Jen vlídně mluv a nechtěj zlo zas hojit zlem,
a nepřepluž zlem svých útroby pohromu.

AIÁS

Hle, já smělý muž a tak srdnatý,
ve vražedných bitvách velmi odvážný,
se zvěří tak krotkou dal se v divý boj.
Ach běda, sklídím posměch, jak jsem potupen!

TEKMÉSSA *vstupuje do stanu*

Ó nemluv takto, prosím, vládce Aiante!

AIÁS

Ty nejsi ještě venku? Hned se odtud vrať!

NÁČELNÍK SBORU

Ó žel, ó žel!

Ó povol, při bozích, a buď již rozumný!

AIÁS

Ach, já ubohý! Z ruky pustil jsem
ony zlosyny,
však do stád býků vpad' jsem
rohů kroucených,
v ušlechtilý brav,
a proléval jsem krev
temně zbarvenou.

NÁČELNÍK SBORU

Proč trápil by ses tím, co vykonáno je?
Co stalo se, to nelze přece zvrátit již.

AIÁS

Ten muž, co po všem slídí,
vždy strůjce všeho zla,
syn ten Láertův,
ten zloduch, tahle šelma z vojska nejhorší,
teď plný radosti
v smích hlučný propuká.

NÁČELNÍK SBORU

Jak bůh chce, každý truchlí, nebo směje se.

AIÁS

Kéž spatřím ho, ač sám mám takovouto strast!
Ach běda, běda mi!

NÁČELNÍK SBORU

Jen nerouhej se! Víš, jak sám jsi na tom zle?

AIÁS

Ach, Die, jenž jsi praděd můj,
dopřej mi, ať zhubím
šelmu potměšilou,
zdroj všech úskoků,
s ním rovněž krále dva
a nakonec i sám
ať smrtí zahynu.

TEKMÉSSA

Když za to žádáš, žádej spolu smrt i mně!
Vždyť proč bych měla žít, když ty bys mrtev byl!

AIÁS

Ach ouvej, mrákoty, nyní světlo mé,
ó podsvětí, jež mně jsi
nejzářnějším dnem,
tam dejte, dejte mi nyní příbytek,
tam mě přijměte!
Vždyť nejsem hoden, abych
oči obracel
k bohům s nadějí
neb k lidem, aby mi
ještě pomohli.
Vždyť Athéna, ta silná
dcera Diova,
mě vrhá do zkázy.

Kam bych utekl?
 Kam odejít, kde zůstat?
 Když zmizela čest mého
 domu, přátelé,
 když bláznivému lovu
 já se oddával
 a celé vojsko smrt mi
 chystá násilnou?

TEKMÉSSA

Já přenešťastná, žel, že takto zdatný muž
 teď mluví, jak by nikdy dřív si netroufal!

AIÁS

Ach běda,
 vy dráhy mořských vod,
 vy sluje při moři,
 vy háje na pobřeží,
 už mnoho, mnoho let
 mne jste hostili
 tak dávno v trójském kraji.
 Však živého mě nikdy,
 už nikdy nespátříte!
 Ať každý člověk ví to,
 má-li rozum, vtip.
 Ó Skamandrovy proudy sousedské,
 jež příznivé jste Řekům,
 mne nikdy, mužů vzor,
 už spatřit nemáte,
 mne, jak hlásám hrdě,
 jemuž nerovnal
 se nikdo ze všech vojsk,
 jež Trója spatřila
 z Řecka blížít se!

Však nyní v bezecti
 jsem takto povržen!

NÁČELNÍK SBORU

Já nemohu ti bránit, ani nechat tě
 tak mluvit, když ses octl v neštěstí tak zlém.

AIÁS

Ach, kdo by myslil kdy, že toto jméno mé
 tak významně se hodí ke všem strastem mým?
 Ach, ach, teď dvakrát mohu, ba i třikrát *ach*
 tu nad neštěstím volat, které stihlo mě.
 Vždyť já přec, jehož otec z kraje ídského,
 když první počtu v boji získal chrabrostí,
 se vrátil domů zdooben slávou nejvyšší,
 však já, syn, jeho, jenž v táž místa přitáhl
 sem k Tróji ozbrojen ne silou skrovnější
 a úkoly ne menší rukou vykonal,
 já hynu, od Argejských takto zneuctěn.
 Ač tolik aspoň zřejmě s jistotou já vím,
 že kdyby zaživa svou zbroj byl Achilleus
 měl určit někomu jak cenu za chrabrost,
 ji nikdo jiný by než já byl nedostal.
 Teď Átreovci muži lstnému, chytrému
 ji přičkli, a mne zbavili tak vítězství.
 A kdyby zrak a duch můj mého úmyslu
 (tím pomaten) se nevzdal, Átreovci by
 už nikdy nad jiným tak nevynesli soud.
 Teď hrůzozraká Panna, dcera Diova,
 když ruku už jsem na ně právě vztahoval,
 mě zmátla, postihla mě vzteklou chorobou,
 že krví těchto stád jsem ruce potřísnil.

Teď smích si tropí ze mne, i když unikli
ne po mé vůli. Z bohů chce-li některý
však škodit, ujde zdatnému i zbabělec.
Co teď však dělat mám, když zřejmě bohům jsem
už protivný a v zášti jsem u řeckých vojsk,
vší Tróji hnusím se i této rovině?

Mám Átreovcům prchnout, nechat přistavy
a raději plout domů mořem Egejským?

Až přijdu, jakou otcí Telamónu tvář
as ukáží? Jak snese pohled na mne on,
až přijdu s prázdnou, bez odměny vítězně,
jíž dobyl sám, a věnec slávy velký měl?

Ach ne, to nelze snést! Což abych k Trójanům
šel hradbě, s nimi sám se srazil, vykonal
čin skvělý naposled a pak tam zahynul?
Však tím bych Átreovce asi potěšil!

To nelze! Musím nalézt čin tak odvážný,
jímž dokázal bych otcí starému, že tak
syn srdnatý jsem po něm aspoň povahou.
Je trapné, jestli muž chce dlouhý život mít,
však nezakouší přitom radost, jenom strast;
neb jakou radost může skýtat řada dnů,
když každý vzdaluje i přibližuje smrt?

Nic nemá u mne ceny člověk takový,
jenž hřeje se den ze dne lichou nadějí.
Buď čestně žít má nebo čestně zemřít ten,
kdo šlechtný je muž. Teď slyšels celou řeč.

NÁČELNÍK SBORU

Žes mluvil strojeně, v tom nikdo, Aiante,
tě neobviní, vždyť jsi mluvil ze srdce.
Však utiš se a vale dej těm myšlenkám
a dopřej přátelům svou mysl přemluvit.

TEKMÉSSA

Ach, Aiante, můj pane, není pro lidi
tu žádné větší zlo než úděl poroby.
Mne zplodil otec svobodný, jenž byl
(jak vůbec nikdo z Frygů) mocný bohatstvím.
Teď otrokyně jsem. Tak bozi rozhodli
a nejvíc ruka tvá. Když s tebou vešla jsem
i v lůžko, proto s tebou smýšlím příznivě.
I prosím tě skrz Dia, krbu ochránce,
i skrze lůžko, jímž ses se mnou zasnoubil,
ach nepodlehni trpké řeči nepřátel
a nevydej mě nikdy v cizí poddanství.
Vždyť jestli zemřeš ty a opustíš mě pak,
až skončíš život, věř, že toho dne i já,
až lidé argejtší mě silou uchvátí,
s tvým synem živořit budu v otroctví.
A leckdo z pánů bude mluvit zle a mne
tím urážet: „Jen vizte ženu Aianta,
jenž silou celé vojsko předčil, jak ta dřív
si šťastně žila, teď však v jaké porobě!“
To řekne leckdo — mne tak stihne osud zlý,
i tebe i tvůj rod řeč tato zhanobí.
Však chraň se otce svého v stáří žalostném
snad opustit a chraň se matku nechat, jež
let mnoha nesla podíl a jež častokrát
se modlí k bohům, abys domů přišel živ.
I se synem měj, pane, soucit; bez tebe
v svém mládí péče zbaven, sám má živořit,
zlým poručníkům vydán, jakou na něj strast
i na mne uvalíš, když zemřeš. Já přec nic
tu nemám, nač bych mohla hledět s útechou
krom tebe. Tys mou vlast kdys kopím rozbořil
a matku mou a otce jiný osud zlý
zas uchvátí v říš mrtvých, v Hádův příbytek.

Kde, zemřeš-li, bych měla vlast, kde majetek?
 Vždyť všechna moje spása jenom v tobě tkví.
 Nuž pamatuj i na mne. Sluší muži mít
 to na paměti, co kdy zažil krásného.
 Vždyť láska ta zas jenom lásku plodí vždy,
 kdo zažil dobro a z mysli pustí je,
 ten sotva kdy as bude mužem šlechetným.

NÁČELNÍK SBORU

Já chtěl bych, abys lítost v srdci, Aiante,
 měl jako já — tím schválil bys pak její řeč.

AIÁS

Z mé strany tedy dojde velké pochvaly,
 jen hodlá-li můj rozkaz řádně vyplnit.

TEKMÉSSA

Já, milý Aiante, přec ve všem poslechnu.

AIÁS

Teď přiveď ke mně syna, abych spatřil ho.

TEKMÉSSA

Já z bázně o něho jsem odvedla ho pryč.

AIÁS

V tom zlu, jež stihlo mě? Či co tím říci chceš?

TEKMÉSSA

Vždyť při setkání s tebou, chudák, zemřel by.

AIÁS

Zlé sudbě mé by bylo tohle slušelo.

TEKMÉSSA

Já tomu bránila a ochránila ho.

AIÁS

Ten čin i péči, kterou měla, schvaluji.

TEKMÉSSA

Čím mohla bych ti tedy dál být k prospěchu?

AIÁS

Svol, ať ho oslovím a v tvář mu pohlédnu!

TEKMÉSSA

Vždyť nablízku ho stráží věrní sluhové.

AIÁS

Proč tedy váhá, že mi nejde na oči?

TEKMÉSSA

Tvůj otec, synku, zve tě. Sluho, veď ho sem,
 jak obvykle ho ty jen vodiš za ruku.

AIÁS

Jde sem, jak říkáš mu, či přeslech' slova tvá?

TEKMÉSSA

Hle, už ho sluha vede, nebyl daleko.

Přichází sluha a vede za ruku malého Eurysaka

AIÁS

Nu zdvihni ho sem, zdvihni, snad ho nezděsí
 zde pohled na tu vraždu čerstvě spáchanou,
 ač jsem-li v skutku otec a on syn je můj.

Však ihned musí v drsných mravech otcových
být pěstěn a též stejnou získat povahu.

Bere do náruče Eurysaka

Buď synu, šťastnější, než kdy byl otec tvůj,
však jinak roven mu a špatným nebudeš.
Ač nyní už ti musím jedno závidět,
že dosud nic ty z těchto strastí nechápeš.
Nic dosud nevěděš, toť život nejsladší,
než poznáš, co je radost a hned zase žal.
Až dospěješ tam, nepřátelům otcovým
pak ukaž — skvělý syn žes otce skvělého.
Buď zatím lehkým vánkem živ a pěstuj dál
svou mladou duši této matce k radosti.
A žádný z Řeků, vím, tě nesmí ponížít,
zle potupit, i kdybys žil pak beze mne.
Neb takového dám ti za stráž ochránce
(je Teukros to, tvůj pěstoun bedlivý, ač teď
kdes v dálce dlí a stíhá nepřátele zlé.)

Teď, muži štítonoši, námořníci mí,
vám společně tu službu lásky ukládám,
i jemu sdělte příkaz můj, ať dovede
to dítě do mé vlasti k Telamónovi
a Eriboji ho, mé matce, ukáže,
je oba aby vždy měl v stáří na péči
(než sestoupí pak dolů v Hádův příbytek),
a zbroj mou ať mi žádný správce zápasu
jak trofej nedá Řekům, ani zhoubce můj.
Ty štít si vezmi, synu Eurysaku, jenž
ti jméno dal, a drž tak pevnou rukojeť —
jež z koží sedmera, jej proklát nemožno;
však ostatní mé zbraně se mnou pohřbete!

K Tekmésse

Ty už si rychle vezmi chlapce tohoto,

dům zavři a už neplač, nelkej před stanem,
neb žena tvor je k nářku velmi náchylný.
Hned zamkni; moudrý lékař nechce zaříkat
jen žalem ránu, kde je nutné řezání.

NÁČELNÍK SBORU

Ach bojím se, když slyším tuto horlivost,
mně nelíbí se nijak ostrá řeč z tvých úst.

TEKMÉSSA

Co v úmyslu máš činit, vládce Aiante?

AIÁS

Nic nevyzvídej, neslid! Ctnost je poddat se.

TEKMÉSSA

Jsem v úzkostech! Ach pro tvé dítě, pro bohy
tě prosím: nesmíš sám nás zradit, opustit!

AIÁS

Až přespříliš se rmoutíš. Nevíš, že já už
dál nejsem žádnou službou bohům povinen?

TEKMÉSSA

Mluv zbožně!

AIÁS

Tohle říkej těm, co poslechnou!

TEKMÉSSA

Ty neposlechněš?

AIÁS

Řečníš už příliš dlouho tu.

TEKMÉSSA

Vždyť já se hrozím, pane!

AIÁS *ke sluhům*

Zavřte dveře hned!

TEKMÉSSA

Buď, bozi, vlídnější!

AIÁS

Ach, smýšlíš bláhově,
chceš-li teprv nyní zušlechtit můj mrav.

*Tekméssa se synem vstoupí do stanu.
Ten se zavře a posune dozadu*

SBOR

Ó slavná Salamíno,
ty v štěstí žiješ as
obklopená vodou tříštících se vln,
slavná minulostí vždy a pro všechny!
Já však, ubožák, jak dlouhý už to čas
uplynul, co na travnatých lučinách
dlím tu pod Ídou
a beze změny plyne v stálém oběhu
řada dlouhých let;
zlá předtucha mě děsí,
že budu muset vstoupit
v Hádův příbytek,
v tu noc a brůzu hrůz.

Teď nový soupeř přibyl:

Aiás, chorý rek, jež nelze vyléčit,

šílenstvím je stížen,

bůh jež seslal naň;

poslalas ho dávno jako vítěze

v bojích urputných. Teď stranou bloudí však
jeho duch, a tím
velké strasti vlastním druhům připravil.
Co hrdinskou svou rukou
dříve dokázal,
to nebylo milé králům nemilým,
vše v nemilost padlo,
nemilost Átreovců.

Až jeho matka s hezkou řadou let,
stařeckým věkem šedivá,
až uslyší, že její syn byl chorý
hrozným šílenstvím,
že duší svou už zmírá,
žalozpěvem jistě
ta si zapláče,
ne však tichým, jemným,
jak slavík nařiká,
nýbrž s pronikavým nářkem bude lkát,
do prsou se bude tlouci hlasitě
šedivě si bude vlasy v bolu rvát.

Je lépe, kdyby v Hádu skryt byl šílenec,
kterého tu nelze ničím vyléčit
a jenž přišel sem,
ač po otci je rodem nejušlechtilejším
ze všech Achájů;
v obvyklých však mravech
nesetrvává,
naopak z nich, běda, zcela vybočil.
Ach, otče ubohý, jaká čeká tě
zpráva přesmutná
o strastech tak těžkých syna Aianta,
jaké z Aiakovců, reků proslulých,
žádný nezakusil, jenom on.

*Ze stanu vystoupí Aiás s mečem v ruce
provázen Tekméssou a Eurysakem*

AIÁS

Čas dlouhý, nezměrný, ten všechno vynáší,
co tajné, k světlu, a co zjevné, zakrývá;
nic není nenadálé, nýbrž mění se,
i mocná přísaha i zatvrzelý duch.
I já, jenž dříve jsem tak vzpurně na svém stál
jak ocel kalená, teď vlivem ženy té
mi změkla slova. Proto želim nechat ji
jak vdovu u nepřátel, syna sirotkem.
Chci do koupele jít a k luhům přímořským,
své poskvrnění abych smyl a unikl
tím přetěžkému hněvu mocné Athény.
Teď půjdu tam, kde žádné stopy neshledám,
svůj meč tam skryji, zbraň mi nejprotivnější,
v zem zahrabu ho, kde ho nikdo nespátí.
Ať noc ho dole chrání s Hádem podsvětním.
Vždyť od chvíle, kdy sám ten meč jsem přijal jak
dar od Hektora, úhlavního odpůrce,
nic vlídného jsem od Argejských nezažil.
Je pravda v přísloví, jež lidé říkají:
Vždy od nepřátel dar nic nenese než zmar.
Chci proto příště umět bohům poddán být
a naučím se v úctě Átreovce mít.
Jsou vládci, sluší se být podřízen. Proč ne?

I to, co mocné je a silné nesmírně,
se vládě podřídí; tak zima sněživá
vždy ustupuje létu s plodů bohatstvím;
tak chmurné noční nebe mizí, aby zas
den světlem zaskvěl se, dar ořů bělostných;
i váuím mocných větrů jakot mořských vln

zas uklidní — též spánek pouta uvolní,
bůh všemocný, a nemá vždy nás v moci své.
Jak nemáme se přiznat k mírnosti i my?
Tak právě já se učím poznávat, že má
být nenáviděn nepřítel — jen ale tak,
jak měl by zas nás v lásce mít, a přáteli
jen tak chci prospívat, jak kdybych navždycky
jím neměl zůstat, neboť přistav přátelství
je u většiny lidí pochybný. Však přec
se o to dobře postarám. Ty, ženo, hned
jdi do stanu a k bohům modli se, ať to,
co srdce moje žádá, zcela vyplní.
Vy druzi mi jak ona službu prokažte
a Teukrovi, až zpět se vrátí, oznamte,
ať o mne péči má a k vám je laskavý.
Vždyť já se beru tam, kam musím jít. A vy,
co velím, konejte a brzo zvíte snad,
ač teď jsem nešťastný, že už jsem zachráněn.

Aiás odejde vlevo, Tekméssa se synem se vrátí do stanu

SBOR (*taneční píseň*)

Zachvívám se blahem a radost veliká
mě vznáší do výše.
Hejsa, hejsa; Pán, bůh Pán,
ať přijde Pán, náš Pán.
Přijď k nám přes moře,
kde ční zasněžená srázná Kylléna
a do dálky se dívá přes moře,
ach zjev se nám, ty vůdce božských tanců.
Krok taneční nám pomoz
z Nýsy, z Knóssu vynajít,
ty tance neučené,
tvůj to vynález.
Neboť k radosti můj duch mě nyní pobádá.

Kož zároveň s ní též délský Apollón
přes Íkarské moře přelétne a nám
ukáže se zde,

a s námi setrvá jak host nám nakloněn.

Arés z očí sňal mi hoře veliké,
hejsa, hejsa! Teď zas,

teď smí se, Die, zase u nás objevit
radostného dne světlo přejasné
naším rychlým lodím k plavbě po moři,
když nemyslí už Aiás na své trampoty,
k zákonům zas božím, přesvatým
zbožnou úctu má

a v účtě oddané

se sklání před nimi.

Neboť mocný čas všechno přemáhá.

Už nenazvu nic nikdy neslýchaným, neboť

kdo by nadál se,

že usmířil se Aiás a velkých sporů vzdal se
vůči Átreóvcům.

POSEL, jenž přichází z řeckého tábora

Chci nejdřív, přátelé, vám radost zvěstovat:
teď právě z mýských hor se Teukros navrátil.

Když doprostřed pak přišel k stanu vůdcevu,
tu začali mu spílat všichni Argejští.

Neb když ho zdálky zhlédli, jak se blíží k nim,
jej obstoupili a s hanou na něj ze všech stran
se sáпали a nikdo nebyl výjimkou.

Jej nazývali bratrem toho zřeštěnce,

jenž spik' se proti vojsku; že nelze zabránit
těž, aby nezahynul, ubit kamením.

Už dospěli co nejdál, takže v rukou jim
se křížily už meče z pochvy tasené.

Však ustal rozbroj ten, když dosáh' vrcholu
a ukončen byl smírnou kmetů domluvou.

Však kdepak Aiás je, ať oznámím mu to,
neb pánům nutno každou věc jít ohlásit.

NÁČELNÍK SBORU

Už není doma, neboť právě odešel,
když nový záměr vpravil v nové zásady.

POSEL

Ach běda, běda!

Tak pozdě ten, co na cestu nás posílal,
nás vyslal, nebo já se pozdě dostavil.

NÁČELNÍK SBORU

A co v tak nutné věci ty jsi zanedbal?

POSEL

Vždyť kázal Teukros, aby muž ten ze stanu
dřív nevycházel, dokud sám by nepřišel.

NÁČELNÍK SBORU

Je pryč, však ku prospěchu změnil zásadu,
že usmíří se s bohy, v hněvu ustane.

POSEL

Ta slova obsahují velké bláznovství,
ač věští-li nám z přízně Kalchás velkou věc.

NÁČELNÍK SBORU

Co říká, co on ví, když přišel s věcí tou?

POSEL

Jen tolik vím, vždyť sám jsem přítom právě byl.

Byl poradný kruh vládců. Kalchás postavil se stranou Átreovců, jen sám, a Teukrovi pak vložil do vlídné ruky svou pravici a uložil mu, aby všemi způsoby dne tohoto, jenž jasně září, Aianta vší mocí zdržel v stanu, nedal vyjít mu, ač chce-li ho kdy ještě spatřit živého. Vždyť stíhat bude ho v den tento jediný hněv jasně Athény, jak pravil výslovně, neb lidé obrovští (děl věstec) rozumu však mdlého, pod tíhou všech pohrom od bohů pak klesají, zvláště ti, co přirozenost též jen lidskou přijali, však smýšlí nadlidsky.

On tehdy už, když táhl z domu, projevil se nemoudrým, ač otec dobře radil mu. Ten oslovil jej: „Milý synu, oštěpem hled vítězit, však vždycky s bohem vítězit!“ Však nemoudře a hrdě Aiás odvětil: „Ach, otče, vítězství by s boží pomocí i nevýznamný muž přec dobyt, já si však tak věřím, že i bez nich získám slávu tu.“ Tak chlubné řeči ved'. Když jasná Athéna pak podruhé ho slovy nítala, ať jde a vztáhne na odpůrce ruku krvavou, tu neslýchaným slovem, hrozným, odpoví: „Ó paní, jiným Řekům přispěj! Tam, kde já však stojím, nepronikne nikdy nepřítel.“ Tou řečí nevraživý hněv té bohyně si získal, neboť smýšlel víc, než člověk smí. Však je-li ještě dnes on živ, pak bychom přec snad mohli zachránit ho s boží pomocí.“ Tak pravil věstec. Teukros přímo z porady hned s tímto příkazem mě pošle k tobě, ať

ho hlídám. Jestli však jsme přišli zpožděně a Kalchás zná svou věc, pak nežije ten muž.

NÁČELNÍK SBORU

Ó ženo nešťastná a ubohá, pojď ven, a viz, jak tento posel mluví, Tekméso! Ten do živého tal, že radost přechází.

TEKMÉSSA *vyjde ze stanu a vede Eurysaka*

Proč mne, tak nešťastnou, když od trampot tak zlých jsem ustala, mě zase štvete z příbytku?

NÁČELNÍK SBORU

Slyš toho muže, s jakou zprávou přichází stran stavu Aianta — což krutě bolí mne.

TEKMÉSSA

Ach člověče, co pravíš? Což jsme ztraceni?

POSEL

Nic nevím o tvém stavu. O Aianta však, zda venku je, mám věru chmurné obavy.

TEKMÉSSA

Ba venku je — co říkáš, zle mě sužuje.

POSEL

Jej přikazuje Teukros držet ve stanu, jen uvnitř, samotného ven však nepouštět.

TEKMÉSSA

A kdepak Teukros je a proč to vzkazuje?

POSEL

Ten právě přišel. Avšak zkázu znamená,
jak obávám se, jestli Aiás vyšel ven.

TEKMÉSSA

Já nešťastná! A kdo mu z lidí řekl to?

POSEL

To věstec Kalchás řek' mu právě v tento den,
jenž přináší mu smrt neb možnost dále žít.

TEKMÉSSA

Ach, zvrátte, přátelé, ten osud násilný:
Z vás jedni jděte, ať sem Teukros přijde hned,
vy na západ i východ kouty projděte
a pátrejte, kam vyšel osudně ten muž.
Už poznala jsem, že mě manžel oklamal
a z dřívější své lásky že mě vyhostil.
Ach dítě, co mám dělat? Nesmím sedět dál,
i já hned půjdu tam, kam síla postačí.
Už vyběhněme, běžme, nelze tady dlít,
když zachránit chcem muže, na smrt spěchá-li.

Odchází vlevo, posel s Eurysakem vpravo

NÁČELNÍK SBORU

Že jít jsem hotov, nejen slovy dokáži,
neb za mým rychlým činem nohy kvapí též.

Sbor se rozdělí ve dvě skupiny a rychle odchází hledat Aianta

Proměna jeviště

Zadní stěna s Aiantovým stanem se odstraní a objeví se druhá, představující osamělou křovinatou krajinu. Je vidět Aianta a před ním za křovím meč zaražený rukojetí do země.

AIÁS *osamělý*

Kov vražedný zde stojí, jak by nejlépe
vjel do těla, ač je-li čas i k úvahám;
dar od Hektora, jenž mi nejvíc z cizinců
je protivný a stejně hnusný napohled;
já zarazil ho v trójskou nepřátelskou zem
a naostřil ho brusem — břitké ostří má.
Jej zarazil jsem pevně, dobře upravil,
ten poslouží mi nejlíp k rychlé smrti mé.
Tak já jsem přichystán. A ty mi nejdříve,
ó Die, pomoz, jak se sluší na tebe.
A nebudu tě žádat o dar veliký:
jen posla vyprav se zlou zprávou k Teukrovi,
ať první zvedne mě, až na meč nalehnu,
meč krví zbrocený, než někdo z nepřátel
by dřív mě vyslídil a ten pak nehodil
mě za potravu psům a dravcům jako lup.
Jen tohle žádám, Die; Herma vyzývám též,
jenž do podsvětí vodí duše, aby dal
mi spánek líbezný, až rychlým skokem si
a bez zachvění vrazím meč ten do boku.
Též o pomoc já vyzývám Erínye ctné,
vždy panny, rychlonohé, které na světě
všech lidí vidí strasti, aby sdělily,
že Átreovců zlobou trpím, nešťastný,
a přebídně ty bídáky a padouchy
ať s sebou uchvátí, jak mne teď vidíte,
že vlastní rukou klesám, nechat zahynou
i oni vlastní ranou milých potomků.
Ó Erínye mstící, rychle spěchejte,
ni veškerého vojska nijak nešetřte!
A ty, jenž klenbou nebes vůz svůj poháníš,
ó Hélié, až spatříš otcovskou mou zem,
tu otěže své zadrž, zlatem pokryté,

a zvěstuj osud můj i moji záhubu
 jak staříčkému otci, tak i matce mé;
 ta chudák asi, až tu zprávu uslyší,
 ta spustí v celém městě nářek veliký.
 Však nic se nevyřídí nářkem nečinným,
 již potřebí je rychle k dílu přikročit.
 Ó Smrti, Smrti, přijď a pohleď na mne teď,
 ač s tebou navždy spjat, tě pozdravím i tam.
 Však tebe, lesklý dne, dnes ještě zářící,
 i vozataje oslovuji Hélia
 dnes zcela naposled a příště nikdy již.
 Ó světlo, ach ty svatá půdo otčiny,
 mé Salamíny, sídlo s krbem otcovským,
 vy slavné Athény, mí lidé zpříznění,
 vy zřídla, řeky zde i trójské planiny,
 k vám mluvím, zdravím vás, mí živitelé zde!
 Teď hovoří k vám Aiás slovo poslední —
 vše ostatní pak povím mrtvým v podsvětí.

*Za křovím skočí na meč a probodne se. Sbor se
 rozdělí na dvě skupiny a směřuje k místu činu*

PRVNÍ POLOSBOR

To trudné hledání trud s trudem spojuje.

Ach, ach!

Kam já ho nešel hledat?

Žádné místo není, kde je Aiás skryt,
 abych se tu něco o něm dověděl.

Hle,

dupot nějaký přece slyším tu!

DRUHÝ POLOSBOR

My druhové jsme vaši s cílem společným.

PRVNÍ POLOSBOR

Nuže, copak je?

DRUHÝ POLOSBOR

Kraj celý na západ jsem prošel od lodí.

PRVNÍ POLOSBOR

A máš už ho?

DRUHÝ POLOSBOR

Jen moře strastí, jinak nic jsem nespatriil.

PRVNÍ POLOSBOR

Ni na drahách, jež vedou k slunci úsvitu,
 ten muž se na žádném nám místě nezjevil.

Oba polosbory se spojí

SBOR

Kdo z rybářů by nám,
 těch mužů přepilných,
 kteří stále bdí v noci na lovu,
 kdo z bohyň na Olympu
 nebo z božstva řek,
 jež tekou k Bosporu,
 by nám pověděl, známo-li mu je,
 jestli spatřil snad,
 kde bloudí onen muž,
 rek tak statečný?
 Je to přehrozné,
 když já už se tady tolik nachodil,
 a pominul jsem přitom dráhu příznivou,
 plnou velkých trampot,
 ale muže toho nikde nespatriil,
 jenž tu někde téká z místa na místo.

TEKMÉSSA z dálky

Ach běda, běda mi!

NÁČELNÍK SBORU

Čí hlas to z blízkého sem zazněl úvalu?

TEKMÉSSA

Ach, já ubohá!

NÁČELNÍK SBORU

Zřím nešťastnou tu ženu v boji získanou,
zřím Tekméssu, tím žalem celou sklíčenou.

TEKMÉSSA

Je veta, veta po mně! Zkáza, přátelé!

NÁČELNÍK SBORU

Co je ti?

TEKMÉSSA

Zde Aiás leží čerstvou ranou usmrcen,
jak na ukrytý meč se tělem nabodl.

SBOR

Ach běda, kde můj návrat?

Ach běda, tys nás, pane, všechny zahubil
a, nešťastníku, s námi i své lodníky.

Ach, ženo ubohá!

TEKMÉSSA

Když tohle stalo se, je důvod bědovat!

NÁČELNÍK SBORU

A čípak rukou skonal tento nešťastník?

TEKMÉSSA

Sám zřejmě vlastní rukou; svědčí o tom meč,
tak upevněný v zemi, na nějž nalehl.

SBOR

Ach, byl jsem zaslepen!

Tak sám jsi dokrvácel,
druhy nestřežen.

Já zcela otupělý, nevědoucí nic,
co jsem zanedbal!

Ach kde, ach kdepak leží

ten neoblomný Aiás,

již jménem nešťastný?

TEKMÉSSA

Naň nelze hledět! Já však zcela zahálím
ho tímto krycím rouchem, neboť nikdo as,

ni věrný druh by nesnes pohled na něho,

jak ze smrtelné rány, již si způsobil,

krev zčernalá mu tryská k nosu a zas ven.

Co počít, běda mi? Kdo z přátel zdvihne tě,

kde Teukros? Jak by vhod sem nyní zavítal

a pomoh pohřbít bratra, který tady kles'.

Ach, bědný Aiante, čím byls a čím jsi teď?

Jak nářku hoden jsi a slz i nepřátel!

SBOR

Musels konečně, musels, ubohý,

pro svou zatvrzelost

vytrpět zlý úděl

nevýslovných útrap.

Neboť ve dne v noci

pln vášně škodlivé

sis na Átreovce

stýskal, klnul jim.

A velkým původem té strasti veškeré

byl nám onen čas,

boj kdy předních reků vzešel neblahý
o tu vzácnou zbroj.

TEKMÉSSA

Ó běda, běda mi!

NÁČELNÍK SBORU

Bol šlechetný, to vím, ten jde až do srdce.

TEKMÉSSA

Ó běda, běda mi!

NÁČELNÍK SBORU

To věřím, paní, žes i dvakrát zalkala,
když takového druhu právě pozbylas!

TEKMÉSSA

Ty tušíš to jen, já však příliš cítím to.

NÁČELNÍK SBORU

Souhlasím!

TEKMÉSSA

Ach, dítě, pod jaké jho jdeme otrocké
a jací čekají nás přitom hlídači!

SBOR

Ach běda, hořem svým
jsi obou Átreovců,
králů zatvrzelých,
vyslovila neslýchaný čin.
Kéž bůh to odvrátí!

TEKMÉSSA

I bez bohů by bylo přišlo to, co je.

SBOR

Zla břímě přetěžké ti věru seslali.

TEKMÉSSA

Tu zhoubu hrozná Pallas, dcera Diova,
přec pro potěchu chystá Odysseovi.

SBOR

To ve své černé duši
se zpupně raduje
ten muž, jenž mnoho zkusil,
smích hlasitý si tropí
z těch tak sílených, krutých bolestí.
Ó žel, ó žel,
i oba králové,
bratři Átreovci,
slyšíce tu zvěst.

TEKMÉSSA

Ať třeba smějí se, ať z jeho neštěstí
se těší! Po živém ač netoužili, přec
stesk po mrtvém je pojme v nouzi válečné.
Vždyť bláhoví, ač mají v rukou dobro, dřív
to nepoznají — dokud kdo ho neztratí.
Smrt jeho pro mne trpká, pro ně sladká je,
však libá pro něho. Co dychtil mít, to již
si získal — totiž smrt, jak po ní toužival.
Jak tedy mohli by se jemu posmívat?
Vždyť kvůli bohům zemřel, pro ně ne, ach ne!
Ať pýchou jalovou se těší Odysseus!

Vždyť pro ně nežije už Aiás, ale mně
jen stesk a bol tu nechal, a pak odešel.

TEUKROS *za jevištěm*

Ach běda, běda mi!

NÁČELNÍK SBORU *k chóru i k Tekmése*

Už zmlkni, zdá se mi, že slyším Teukrův hlas,
jak kvílí žalem, jenž se týká pohromy.

TEUKROS *vstupuje se sluhou*

Ach, Aiante můj drahý, tváři bratrská,
tys přece dosáh' zisku, jak se vypráví?

NÁČELNÍK SBORU

Ten muž je mrtev, Teukře, tím buď ujštěn!

TEUKROS

Ó běda, jaký já mám osud přetěžký!

NÁČELNÍK SBORU

Když tak to je...

TEUKROS

Ó bídný, ach já ubohý!

NÁČELNÍK SBORU

Máš tedy důvod lkát.

TEUKROS

Ta bolest přenáhlá!

NÁČELNÍK SBORU

Až příliš, Teukře!

TEUKROS

Běda, kde je jeho syn,
kde právě v této chvíli v trójské zemi dlí?

NÁČELNÍK SBORU

Sám u stanů.

TEUKROS *k Tekmése*

Co nejrychlejš ho přiveď sem,
ať nikdo z nepřátel si neuchvátí ho
jak mládě lvice, již lev nechal napospas.
Jdi, spěchej, čiň se s námi, neboť každý rád
si posměch činí z protivníka padlého.

Tekméssa odejde

NÁČELNÍK SBORU

Ten muž, když ještě žil, ti, Teukře, ukládal,
ať o něj péči máš, a ty ji vskutku máš.

TEUKROS *obrácen k Aiantově mrtvole*

Nač hledím, vskutku to zjev nejbolestnější
je pro mne ze všech, co jsem spatřil očima;
a cesto, ze všech cest ty nejžalostnější,
jež srdce zdrtilas; teď na ni vkročil jsem,
můj drahý Aiante, když o tvém osudu
jsem slyšel, po něm slídlil, šel se vyptávat.
Vždyť zpráva o tobě, jak bůh by šířil ji,
k všem Řekům pronikla, žes mrtev, odešels.
Já nešťastný to slyšel, stál jsem opodál,
a vzdychal, teď však hynu, když to vidím sám.
Ach běda mi!

K sluhovi

Teď jdi a odhal ho, ať spatřím celé zlo.

Ó zjeve děsný, plný trpké odvahy,
 jak přemnoho jsi muk mi nasel smrtí svou!
 Vždyť kam teď mohu jít, kam k lidem zavítat,
 když nikde jsem ti ve svých strastech nepřispěl?
 Což Telamón, můj otec, přitom však i tvůj,
 mě přijme laskavě a s tváří radostnou,
 když přijdu bez tebe? Jak by? Vždyť vlídněji
 on neumí se usmát ani ve štěstí.
 Co skryje? Jaká smlčí slova hanlivá,
 že zajatkyně syn jsem nevlastní a všanc
 že z bázně jsem tě vydal, zradil nemožně,
 můj drahý Aiante, neb ve lsti abych měl
 tvou vládu po smrti a získal si tvůj dům.
 Tak prehlivý ten muž, již v stáří mrzutý,
 mě nařkne, vždyť se pro nic k sváru rozjitřil.
 A nakonec jím vyhnán z vlasti uprehnu,
 zván otrokem pak budu, dříve svobodný.

To čeká na mne doma; v Tróji nepřítel
 mám mnoho, ale zato málo příznivců.
 A toto všechno, žel, jsem získal smrtí tvou.
 Co dělat, ach? Jak, ubožáku, sejmu tě
 z té kruté oceli, tak lesklé, vražedné,
 již vypustil jsi duši? Poznals, že tě přec
 měl Hektór jednou zhubit, třeba mrtvý již.

Sejme mrtvolu, vytáhne meč a předstoupí s ním před diváky

Jen zvažte, pro bohy, zlý osud lidí dvou:
 náš Aiás Hektoru dal darem pás a jím
 pak Achilleus dal připnout k vozu Hektora
 a smýkal jím tak dlouho, až byl bezduchý.
 A Aiás od Hektora dostal zas ten meč,
 jímž probod' se a skonál pádem smrtelným.

Zda neukula meč ten sama Erínys,
 a řemeslník krutý, Hádés, onen pás?
 Já proto tvrdím: to i všechno ostatní
 jen bozi chystají a strojí lidem vždy.
 A komu proti myslí je mé mínění,
 ať v oblibě má své, já podržím své též.

NÁČELNÍK SBORU

Už neprodužuj řeč! Hleď, abys uložil
 v hrob Aianta a hned si chystej odpověď,
 neb nepřítele vidím: úskočný ten muž
 jde asi vysmívat se tvému neštěstí.

TEUKROS

Kdo je to? Někoho snad vidíš z vojáků?

NÁČELNÍK SBORU

To Meneláos, pro nějž připluli jsme sem.

TEUKROS

Je blízko, vidím, snadno lze ho rozpoznat.

*Teukros se sluhou se chápe Aiantovy mrtvoly.
 Přistoupí Meneláos se svým průvodem*

MENELÁOS

To tebe volám! Nepomáhej do hrobu
 klást mrtvého a nech ho tak, jak právě je.

TEUKROS

A pročpak takto plýtváš slovy hrdými?

MENELÁOS

Toť rozhodnutí mé a vůdce vojska též.

TEUKROS

A neřekl bys, jaký důvod předstíráš?

MENELÁOS

My důvěru v něj měli, že všem Achájům
v něm spojence a druha z domu vedeme,
však shledali v něm škůdce nejhoršího z všech.
Ten veškerému vojsku zhoubu zosnoval
a v noci vytáhl nás zbraní zahubit.
A kdyby mu tu choutku bůh byl nezhatil,
týž osud, jenž stih' jej, by na nás pad', a my
pak přehanebnou smrtí bychom leželi,
co on by žil! Však nyní bůh to pozměnil
a zpupnost jeho stihla dobytek a brav.
A proto žádný muž moc nemá takovou,
to jeho tělo aby v hrobě pochoval;
my na žlutý ho písek někde hodíme,
kde dravým mořským ptákům bude potravou.

Posupně k Teukrovi

A proto vlnu hněvu v sobě nezdvíhej;
když nemohli jsme zvládnout živého, pak teď
si poradíme s mrtvým, byť bys nechtěl ty.
Nám ruce pomohou, neb řečí mé, co on
byl živ, tu nikdy nikde nechtěl poslouchat,
ač špatné je, být jenom prostým občanem
a představené v ničem nechtít poslechnout.
Vždyť nikdy ani v obci řády v platnosti
by netrvaly, kdyby bázeň nevládla;
ni vojsko nikdo v kázni neudržel by,
stud kdyby mu a postrach nebyl oporou.
Má člověk tušit, byť měl tělo obrovské,
i nepatrné zlo že k pádu může vést.
Neb v kom je s počestností bázeň spojená,
ten vždycky má, to věř mi, jistou záchranu;

kde zpupně konat lze a volně, co kdo chce,
pak obec taková, ač šťastně plula kdys,
přec po nějakém čase klesne v prohlubeň.
Ať v srdci tkví mi také vhodná bázeň s tím:
když učiníme něco komu k radosti,
tu vezme, oplátkou že zakusíme žal.
To chodí střídavě: dřív *Aiás* vášnivý
a zpupný býval muž, teď já zas pyšním se.
I káži ti: jej nechtěj pohřbít, abys sám,
až pohřbíval bys jej, též nepad' do hrobu!

NÁČELNÍK SBORU

Když moudré zásady svým činům podložils,
sám, Meneláe, nebuď zpupný k zemřelým.

TEUKROS

Už, lidé, nikdy bych se muži nedivil,
jenž, nevýznamným rodem, dopouští se chyb,
když ti, co soudí, že svým rodem vzácní jsou,
přec mluví nevhodně v svých řečech; nuže ty
zas znova opakuj: ty tvrdíš, že jsi vzal
a přived' Aianta sem Řekům na pomoc?
Což nevyplul sám k Tróji jak svůj vlastní pán?
Kde tys mu vojevůdcem? Kde máš právo ty
být pánem lidu, který z vlasti přived' on?
Jak Sparty pán jsi přišel, ne jak vládce náš!
A žádná moc ti k vládě nad ním nedala
víc práva, nežli dala jemu nad tebou.
Sem připlul, jiným poddán, ne jak vůdce všech,
tak aby někdy *Aiás* byl ti podroben.
Těm panuj, jichž jsi pánem a je přísnými
též kárej slovy. Jej však řádně do hrobu
já vložím, ať bys ty neb jiný vůdce mi
v tom bránil — nijak se tvých hrozeb neleknu.

On nevytáhl pro tvou ženu do pole
jak oni, co teď trpí trampot víc než dost;
on přísahu chtěl splnit, nic však pro tebe,
neb lidí nicotných on nic si necení.
Tím víc si hlasatelů s sebou přiveď sem,
i vojevůdce; proč bych tvého křiku dbal,
když takový jsi dosud, jaký právě jsi.

NÁČELNÍK SBORU

Ni slova taková zas nemám v strasti rád;
ta příkrost hněte mne, byť přespravedlivá.

MENELÁOS

Ten střelec věru nemá ducha malého.

TEUKROS

Mé umění, jež zvlád' jsem, není leccaké.

MENELÁOS

Jak chlubil by ses, kdybys býval dostal štít.

TEUKROS

I bezbranný bych tobě v zbroji odolal.

MENELÁOS

Jak hrozně tvoje řeč tvou zdatnost zvětšuje!
Jak hrozně zveličuje statečnost tvá řeč!

TEUKROS

S kým právo je, ten smí být ducha velkého.

MENELÁOS

Snad právo, aby vrah můj řádně pohřben byl?

TEUKROS

Tvůj vrah? Toť hrozná věc! Tys zemřel, jsi však živ!

MENELÁOS

Mě chránil bůh, však on by býval zničil mě.

TEUKROS

Tak netup nyní bohy, když tě spasili!

MENELÁOS

Já že bych pohaněl kdy boží zákony?

TEUKROS

Když teď jsi tu a bráníš mrtvé pochovat.

MENELÁOS

Jen nepřátele v boji! Těm to nepatří!

TEUKROS

Zda Aiás nepřátelsky s tebou kdy se střet'?

MENELÁOS

Zde nenávist i tam — a tys to dobře znal.

TEUKROS

Byls přistižen, jak jeho šidils o hlasy.

MENELÁOS

To selhalo mu vinou soudeů, a ne mou.

TEUKROS

Zlý úskok nejeden znáš tajně zosnovat.

MENELÁOS

Ta výtka někomu se v muka obrátí!

TEUKROS

Ne zřejmě ve větší, než já tě zarmoutím.

MENELÁOS

Jen jedno pravím ti: jej nesmíš pochovat!

TEUKROS

Ty ale uslyšíš, že bude pochován!

MENELÁOS

Kdys muže spatřil jsem, ten drzý jazyk měl
a přiměl plavce, aby pluli za bouře.
V zlé bouři byl bys v něm ni hlásku neshledal,
když zle jím zmítala; byl v oděv zahalen
a mohl po něm šlapat, kdo jen z plavců chtěl.
A tak i tobě, i tvým ústům zlolajným
zlá, velká bouře vzejde z mráčku malého
a ten tvůj velký pokřik ztiší zakrátko.

TEUKROS

A já zas viděl muže (pln byl bláznovství),
jenž zpučně vedl si, když bližní v tísní byl.
A pak ho spatřil kdos mně podobný a též
i stejné povahy a takto promluvil:
„Ó člověče, nic zlého nečiň zemřelým!
A učiníš-li, věz, že pak to odpykáš.“
Ten takto nešťastného muže nabádal.
I vidím ho a myslím, nikdo jiný že
to není nežli ty. Což řek' jsem hádanku?

MENELÁOS

Jdu pryč. Je hanba, kdyby někdo zvěděl, že
jen slovy trestám, kde bych moci užít moh'.

NÁČELNÍK SBORU

Teď zápas vyvstane o spor veliký.
Jak můžeš, Teukře, pospěš rychle, ohlédni
se po nějakém prázdném hrobu pro něho,
kde mráкотný klín hrobu v náruč by ho jal
a lidem všem by hlásal věčnou památku.

Vystoupí Tekméssa s Eurysakem

TEUKROS

Nu ejhle, v pravý čas sem přišli tito dva,
syn Aiantův a žena, řádně upravit
hrob nešťastnému tomu muži mrtvému.
Sem, synu, přistup, blízko stůj a otce se
jak prosebník pak dotkni, vždyť ti život dal;
kleč při něm s důvěrou a v rukou vlasy drž
jak mé, tak matčiny a do třetice své,
ten poklad prosebný. A kdyby z vojska kdos
tě od mrtvoly této odtrh' násilím,
ať zloduch zle je vyhnán, zemře nepohřben,
buď do kořene s celým rodem vyhlazen,
tak právě, jako já si stříhám kadeř svou.
Tu, synu, měj a chraň ji, nikým odehnat
se nedej, padni na otce a drž se ho!
A vy jak praví muži a ne ženy, teď
tu stůjte blízko, strážte jej, až přijdu já
a obstarám mu hrob, byt' všichni bránili.

*Teukros odejde stranou, Tekméssa s Eurysakem
zůstanou u mrtvého*

SBOR

Kdy tedy přestane, kdy vezme konec již
ta dlouhá řada let plných svízelů,
jež bez ustání stále strast mi působí,
vyvolanou trýzní roků válečných,
zde v široširé Tróji,
kde k hanbě Řeků válka
se prodlužuje dál.

V nekonečném vzduchu měl zmizet trójský Paris
nebo v Hádu, sídle tom všem nám společném,
jenž boje vzájemné zbraní ohavných
všem Řekům zavinil.

Ach trýzně, zase nových
trýzní původci!

Vždyť on jen uvrhl
lidi do zkázy.

Ach, nedal věnce vít,
ani nedopřál mi možnost zakoušet
rozkoš číší vína
velmi hlubokých,
ani veselit se
sladkou hudbou píšťal
ten svůdce neblahý,
nočním rozkoším
se v lůžku oddávat,
skončil lásky hry, hry lásky ukončil,
ach běda mi!
Proto ležím takto opuštěný, sám.
Vlasy vlhnou mi
rosou bohatou,
na truchlivou Tróju
zdroj to památek.

Vždyť před nočním strachem,
před dopadem střel

Aiantova chrabrost
mi byla ochranou.
Teď mě svírá moc
božstva děsného.
Jaká, jaká ještě
radost čeká mne?
Po lesnatém valu
touží srdce mé,
kož bych tam se octnul,
kde strmí lesnatý
pod skalinou příkrou
náš břeh Sunia,
omývaný mořem,
abych odtud vroucně
mohl pozdravit
svaté Athény!

*Přichází Teukros a za ním Agamemnón
s dvěma hlasateli*

TEUKROS

Já pospíšil si, jak jsem zhléd, že vůdce náš
sem Agamemnón kvapí spěšně přímo k nám;
mně jistě k neradosti jazyk rozváže.

AGAMEMNÓN

Tys osmělil se na nás, jak mi zvěstují,
(a bez trestu) ta drzá slova vychrlit?
To tebe míním, syna dívky zajaté.
Však kdybys šlechtně byl matky chovancem,
snad zvysoka bys mluvil, krácel po špičkách,
když nejsi nic a o nic mrtvé opřel ses
a přísahals, že v poli ani na moři
my nejsme vůdci tvými, ani Řeků všech,
a Aiás, jak ty tvrdíš, sám jak vůdce plul.

To od otroka slyšet není velké zlo?
 Znáš muže, o němž jsi tak zpupně krákorál?
 Kam hnul se, kdepak stál, kde nebyl bych i já?
 Krom něho cožpak nejsou jiní muži tu?
 Snad trpký zápas o zbroj Achilleovu
 jsme ohlásili tenkrát rekům argejským,
 když Teukros bude všude osočovat nás,
 a nebude chtít už ni vám, ni podlehlým
 se poddat rozhodnutí soudců většiny,
 ten bude na nás chrlit slova hanlivá,
 neb lstí nás bodat za to, že jste podlehli.
 Vždyť při takových mravech není možné přec
 řád zákonitý nikdy ustálit, když ty,
 kdo vítězi jsou právem, odsuneme vzad,
 a do popředí dáme ty, co vzadu jsou.
 To nutno zamezit. Vždyť ramenatý muž
 a rozložitý není nejbezpečnější:
 jen rozumného všude čeká vítězství;
 býk velkých boků též i bičem nevelkým
 přec na cestu se přímo dává pohánět.
 A nezískáš-li aspoň trochu rozumu,
 „lék“ ten, jak vidím, brzy dostaneš i ty;
 ač muž ten není nic než stín, ty zpupně přec
 a drze jednáš, nemáš jazyk na uzdě.
 Což nezmoudříš? Svůj rod měj v mysli a pak hned
 sem svobodného muže pošli jiného,
 ať s námi o tvé věci jedná za tebe!
 Tvou řeč už nechápu a nerozumím jí,
 vždyť neovládám nijak jazyk barbarský.

NÁČELNÍK SBORU

Kéž rozumní jste oba, oba smířliví.
 Nic lepšího než to vám nelze poradit.

TEUKROS

Jak rychle lidský vděk se k mrtvým rozplývá
 a vděčnost ukáže se jako proradnost,
 když tebe, Aiante, ni slovíčkem ten muž
 již nevpomene, za nějž často v boji ty
 jsi zemdlel a svou duši dávals za něj všanc.
 Ach všechno je už pryč, vy vším jste pohrdli,
 a ty, jenž tolik řekls nerozumných slov,
 což pranic v paměti už nechováš, jak on
 k vám uzavřeným v ohradách a zničeným
 sám při obratu bitvy přišel, spasil vás
 on jediný, kdy po veslařských lávkách už
 a shora na lodích žár ohně šlehal již
 a na paluby lodní skákal přes příkop
 rek Hektór vzletným skokem z výše příkopu.
 Kdo odvrátil to? Nebyl to čin Aianta,
 jenž bez tebe, jak říkáš, nikam nevkročil?
 Snad jednal po právu, když to vám prokázal?
 A zas když Hektór sám i Aiás losem byl
 pak určen, dobrovolně vstříc šel jediný,
 v střed nádoby však nedal los pak drobivý,
 ni hroudu vlhké země, nýbrž los, jenž měl
 jak první skočit lehce z přílby s chocholem.
 To on byl, jenž to proved', otrok zrozený
 sám z matky barbarské, s ním jsem byl i já.
 Kam, nešťastný, se díváš, což tak mluvit smíš?
 Což nevíš, že svým rodem též byl cizinec
 i otce tvého otec, Pelops z Frygie?

Dál Átreus, jenž tě zplodil, zlosyn bezbožný,
 že bratru vlastní děti k hodům předložil?
 Sám syn jsi krétské matky, u níž otec tvůj
 kdys přistih' muže cizího, jenž zplodil tě,
 a chtěl ji za to hodit mořským rybám v plen.

Proč stejný stejnému rod jeho vyčítáš?
 Mě jako syna zplodil otec Telamón,
 jenž první z vojska dobyl pocty vítězné,
 a matku mou měl za choť, kdysi královnu,
 tu Láomedontovu dceru původem;
 ji Héraklés pak vybral Telamónu v dar.
 Dvou lidí šlechtných já šlechtný jsem plod
 a měl bych v hanbu vydat lidi pokrevné,
 jimž ty, tak velkou bídou nyní stíženě
 i pohřeb odmítáš a mluvíš bez studu?
 To dobře nyní věz: když jej kdes pohodíš,
 i nás tři pohodíš, a budem ležet s ním.
 Vždyť pro mne čestné je spíš zemřít veřejně,
 však pro něho a ne jen pro tvou manželku —
 či za tebe a tvého bratra říci mám?
 Hleď tedy nejen na můj prospěch, ale svůj.
 Však jednou se ti zachce, když mi ublížíš,
 být radši zbabělcem než drzým vůči mně.

Vystoupí Odysseus

NÁČELNÍK SBORU

Věz, vládce Odyssee, že jsi přišel vhod,
 ač chceš-li rozuzlit, ne zamotat ten spor.

ODYSSEUS

Co je to, muži? Nad tím mrtvým rekem jsem
 křik Átreovců totiž zaslech' zdaleka!

AGAMEMNÓN

Což, vládce Odyssee, nejsme největší
 my potupeni hanou tímto mužem zde?

ODYSSEUS

A jakou? Vždyť já za zlé nemám člověku,

když slyší potupu a spláci řečí zlou.

AGAMEMNÓN

On hanbu uslyšel — též se mnou jednal tak.

ODYSSEUS

Co proved' ti, že měl bys škodu dokonce?

AGAMEMNÓN

Jak tvrdí, nenechá zde ležet bez pohřbu
 tu mrtvolu a mně ji navzdor pochová.

ODYSSEUS

Smím pravdu říci ti, a přec se svorně dál
 zas budu s tebou stýkat jako s přítelem?

AGAMEMNÓN

Jen řekni! Jinak bych byl nerozumný, neb
 v mých očích přítel jsi z všech Řeků největší.

ODYSSEUS

Nuž poslyš! Toho muže (pro bohy!) se chraň
 kams hodit bez pohřbu a tak bezcitně!
 A k takovému záští ani přesilou
 se nedej strhnout, abys právo pošlapal!
 On v záští největším měl z vojska kdys i mne,
 co dostal jsem jak vítěz Achillovu zbroj;
 a třebaže tak se mnou smýšlel, přec bych ho
 tak z pomsty nepohodil, abych nepřiznal,
 že lepšího jsem ze všech Řeků nespatriil,
 co přitáhli jsme k Tróji, kromě Achilla.
 A proto neprávem bys ty ho potupil,
 neb ne už jeho, nýbrž boží zákony

bys ničil; hřích je škodit lidem šlechetným,
byť mrtvým již, i kdybys nenávisť k nim měl.

AGAMEMNÓN

Ty, Odyssee, ho tak hájíš proti mně?

ODYSSEUS

Tak jest. Když správná byla zášť, já choval zášť.

AGAMEMNÓN

Zda mrtvého bych neměl ještě pošlapat?

ODYSSEUS

Zlým prospěchem se netěš, synu Átreův!

AGAMEMNÓN

Vždy není snadné vládci jednat šlechetně.

ODYSSEUS

Však snadno dobrou radu přátel v úctě mít.

AGAMEMNÓN

Muž šlechetný má představené poslouchat.

ODYSSEUS

Kdo přátelům se poddá, duševně je výš.

AGAMEMNÓN

Jen považ, jakému to muži činíš vděk!

ODYSSEUS

Ten muž byl kdys můj soupeř, ale šlechetný.

AGAMEMNÓN

Co počneš? Mrtvého ctíš takto odpůrce?

ODYSSEUS

Je jeho zdatnost u mne víc než nenávisť.

AGAMEMNÓN

Vždyť tito muži z lidí jsou přec vrtkaví.

ODYSSEUS

Ba mnozí — hned jak med a vzápětí jak jed.

AGAMEMNÓN

Ty chválíš, takovéto hledat přítele?

ODYSSEUS

Však zatvrzelé srdce nerad chválívám.

AGAMEMNÓN

My ukážem se tedy dnes jak zbabělci?

ODYSSEUS

Ach ne, spíš spravedliví v očích Řeků všech.

AGAMEMNÓN

I kážeš, abych svolil pohřbít mrtvého?

ODYSSEUS

Tak jest. V tom stavu budu jednou přec i já.

AGAMEMNÓN

Jsou všichni stejní. Každý dbá jen o sebe.

ODYSSEUS

A o koho mám více dbát než o sebe?

AGAMEMNÓN

Ať tobě tedy přičtou čin ten a ne mně!

ODYSSEUS

Ať tak či onak — u všech budeš šlechetným.

AGAMEMNÓN

Však dobře toto věz, že já bych prokázal ti mnohem větší vděk než tento, ale on ať tam, neb zde mi bude stejně nejhorším vždy nepřítelem. Ty však čiň, co libo ti.

Agamemnón odejde

NÁČELNÍK SBORU

Ten, Odyssee, blázen byl by, kdo by ti chtěl moudrost upírat, když takto jednal jsi.

ODYSSEUS

A od té chvíle v tom se přiznám Teukrovi, že takovou mám lásku, jakou dříve zášť. I chci tu mrtvolu teď s vámi pochovat, vám pomáhat a z toho nezanedbat nic, čím smrtelník má přispět mužům výtečným.

TEUKROS

Ó vzácný Odyssee, ve všem řečí tě chci pochválit — jsi jiný, nežli čekal jsem. Vždyť největší byls jemu z Řeků nepřítel, teď skutkem přispěl jsi. Když žil jsi, mrtvého tak potupit ses nikdy neodvážil, jak

ten potřeštěný vůdce, který přišel k nám sem se svým bratrem a chtěli troufale jej pohanit a hodit ven kdes bez pohřbu. Zeus Otec, vládce nebes, a msty pamětná ať Erínys a Diké s mocí výkonnou zle zhubí zlé, jak chtěli sami Aianta kdes k hanbě pohodit a nezaslouženě. Však tebe, odchovanče starce Láerta, se bojím nechat dotknout hrobu mrtvého, vždyť mrtvému tím nechci dělat těžkosti. Však jinak pomáhej, a chceš-li, někoho si přivést z vojska, nás to rmoutit nebude. Vše ostatní já obstarám a ty pak věz, že k nám ses uslechtilým mužem osvědčil.

ODYSSEUS

Já přispět chtěl, však jestli není služba má ti milá, půjdu pryč, však schvaluji tvou řeč.

TEUKROS

Dost už! Dlouhý čas již s pohřbem meškáme; jedni dutý rov mu rukou kopejte, druzí na vysokých nohách trojnožku mu stavte na oheň k lázni očištné. Dál mužů družina Aiantovu zbroj ze stanu ať štítem krytou přinese.

K Eurysakovi

A ty pak, synku, teď, co jen síly máš, z lásky uchopte se otce drahého a společně tu se mnou nazdvihni mu bok, neboť ještě ze žil teplých doposud

krev ztemnělá mu prýští
 prudce do výše.
 Nuž z mužů přítomných
 každý, kdo teď tvrdí,
 že mu věrný je,
 pospěš, přistup sem, jemu posloužit,
 nejlepšímu ze všech lidí smrtelných,
 jakým on, rek Aiás,
 celý život byl.

*Teukros a Eurysakés drží mrtvolu Aiantovu
 a SBOR při odchodu zpívá*

Lidé mnoho zvědí, když to zakusí;
 však než to zkusí, nikdo hádat nemůže,
 co mu v budoucnosti osud přinese.

SLÍDIČI

453 vého dřeva, poněvadž posvátný dub předpověděl jeho konec
oliv pokácíš — dále chce mít na hranici dřevo z oliv, které mu byly zasvěceny a jejichž ratolestmi byli věnčeni vítězové na olympijských hrách

K AIANTOVI

- 461 *synu Láertův* — syn Láertův je Odysseus
461 *sídlo má ze všech nejzazší* — uprostřed polokruhovitého lodního tábora byl stan Odysseův, na levém konci tohoto polokruhu byl Aiantův stan, na pravém konci stan Achilleův
461 *jak feny lakónské* — lakónské feny, pocházející prý od psa a lišky, byly proslulé svou rychlostí a stopařským uměním
461 *kovoústé trubky tyrrhénské* — básník se zde dopouští anachronismu, neboť kovová válečná trubka s širokým ústím byla vynalezena Etrusky a v Řecku byla zavedena teprve později
461 *štítonošem Aiantem* — Aiás je tak nazýván podle svého mohutného štítu, zhotoveného ze sedmi vrstev kůže
463 *obou stanů vůdcovských* — u stanů Agamemnona a Meneláa
463 *na lup smíšený a nedělený* — ukořistěný skot, který ještě nebyl rozdělen mezi vůdce, nýbrž byl společně hlídán pastýři
468 *Telamónův synu* — Aiás
468 *řeč... Danaů* — Danay jsou všeobecně nazýváni Řekové
469 *taurská Artemis* — bohyně Artemis měla proslulou svatyni na poloostrově Taurském
469 *kovem chráněný* — tj. kovovým štítem
470 *řeči Argeiů* — Řeků
470 *dva velcí králové* — Agamemnón a Meneláos
470 *zlotřilý potomek z rodu Sisyfova* — Odysseus byl potupně nazýván synem korintského krále Sisyfa, od něhož prý Odysseův otec Láertés koupil milenkou Antikleiu, když byla už těhotná; měla tím být zřejmě též odůvodněna Odysseova chytrost, neboť Sisyfos byl považován za nejchytřejšího muže na celém světě
470 *Erechtheovci zemí zrození* — Athéňané se pokládali za původní obyvatelé své země a odvozovali svůj původ od mytického krále Erechthea, syna Héfaista a Země. K nim zde básník úmyslně počítá i obyvatelé ostrova Salamíny, který též později náležel k Attice
472 *dva berany pak vzal* — v jednom z nich viděl šilený Aiás zřejmě Agamemnona a uřízl mu jazyk proto, že vynesl nespravedlivý rozsudek, v druhém pak Meneláa nebo Odyssea
472 *tvář zahalil si šatem* — při velké bolesti nebo v předtuše blízké smrti zahalovali si lidé tvář i hlavu rouchem

- 473 *být ukamenován* — ukamenování bylo v hérojském věku obvyklým trestem smrti
473 *oba máme žal* — Tekméssa tím míní Aianta a sebe; blíže to vysvětluje v dalších verších
475 *s jakýms přeludem se dával do řeči* — tak soudila Tekméssa, která byla uvnitř stanu
476 *volám Teukra* — Aiás chce bratru svěřit péči o svého syna Eurysaka
476 *chce kořistit* — Teukros byl asi právě na výpravě za kořistí někde v sousedním kraji
479 *Die, jenž jsi praděd můj* — Aiantův otec Telamón byl synem Aiaka, který byl synem Dia
479 *šelmu potměšilou* — tj. Odyssea
479 *krále dva* — Agamemnona a Meneláa
479 *mrákoty, nyní svělo mé* — Aiás, který pomýšlí na smrt, se již počítá mezi obyvatele podsvětí, pro něž mrákoty (= temnoty) jsou totéž, co světlo pro lidi na zemi
480 *mne..., mužů vzor* — Homérovi hrdinové dávali rádi najevo své přednosti a zásluhy
481 *jméno mé... se hodí ke všem strastem mým* — řecké citoslovce „ajaj“ vyjadřuje bolest, jako naše „ach“
481 *první počtu v boji získal chrabrosti* — Aiantův otec Telamón při první výpravě do Tróje, podniknuté Hérakleem, dostal jako odměnu za svoji udatnost Hésiону, matku Teukrovu
481 *hrůzozraká Panna* — Athéna
482 *když každý vzdaluje a přibližuje smrt* — Aiás soudí, že pouhé střídání dnů nám nemůže působit radost, neboť každý den nás přivádí blíže k smrti a tím, že žijeme, ji současně od nás oddaluje
486 *štíť..., jenž ti jméno dal* — Eurysakés znamená česky Širokoštíť
487 *nejsem žádnou službou bohům povinen* — Aiás myslí, že ho bohové opustili, proto že jich nemusí dbát
488 *Ó slavná Salamíno* — anachronická narážka na slávu ostrova Salamíny, kterou získal teprve vítězstvím Řeků nad Peršany r. 480 př. n. l.
490 *poskvrnění abych smyl* — k očistění bylo třeba tekoucí vody z řek, pramenů nebo z moře; Aiás chce ovšem smýt vinu svou vlastní krví
490 *v zem zahrabu ho* — věci poskvrněné vraždou nebo i jinak byly odstraňovány z lidské společnosti; tak také všichni chápali tato slova. Aiás však chtěl zarazit meč do země, aby naň nalezl a usmrtil se
490 *dar od Hektora* — na Hektorovu výzvu k souboji byl mu jako soupeř losem vybrán Aiás. Když nastala noc, byl souboj ne-

- rozhodně ukončen a oba hrdinové se navzájem obdarovali.
 Hektór dal Aiantovi svůj meč a Aiás Hektorovi svůj pás
 490 *dar ořů bělostných* — Řekové si představovali, že bůh slunce vyjíždí denně na nebe se čtyřspřežím bílých koní
 491 *Pán* — syn boha Herma je dávný řecký bůh lesů a pastvin, narozený podle pověsti na hoře Kylléné v Arkadii. Rád se věnoval hře na píšťalu. Jeho nejmilejšími společníci byly horské nymfy, které při jeho hře provozovaly své tance. Později začal být Pán pokládán za člena Dionýsovy družiny, v níž měl vlastní průvodce Pánisky (= mladší Pány)
 491 *krok taneční... z Nýsy, Knóssu* — obyvatelé obou těchto měst prováděli rádi veselé tance k počtě boha Dionýsa a Pána
 492 *dělský Apollón* — Apollónovým rodištěm byl ostrov Délos
 492 *Íkarské moře* — nazvané tak po Íkarovi, který podle báje do něho spadl, když za pomoci zhotovených křídel letěl s otcem Daidalem z ostrova Kréty
 492 *Arés sňal mi z očí hoře veliké* — bůh, který utrpení seslal, mohl je zase odvrátit
 495 *Ó ženo..., pojď ven* — Tekméssa na Aiantův příkaz byla ve stanu
 497 *Kov vražedný* — tj. Aiantův meč, zaražený do země
 497 *veškerého vojska nijak nešetřte* — Aiás svolává kletbu na celé vojsko, které se ho podle jeho mínění mělo zastat proti nespravedlivému rozhodnutí soudu
 498 *tě pozdravím i tam* — v podsvětí
 499 *kdo z bohů na Olympu* — sbor tu má na mysli horu v Mýsi, kde sídlily horské nymfy Oready a Dryady
 499 *z božstva řek* — tj. říční nymfy Najády
 503 *muž, jenž mnoho zkusil* — míněno ironicky
 503 *k vůli bohům zemřel* — aby je usmířil za své provinění
 506 *jím vyhnán z vlasti uprchnu* — Teukros zde předvídá to, co se pak podle pověsti skutečně stalo. Telamón jej vypudil z vlasti a Teukros odplul na Kypros
 506 *smýkal jím..., až byl bezduchý* — básník se zde odchyluje od Homéra, podle něhož byla k vozu připoutána řemeny (nikoli pásem) Hektorova mrtvola
 510 *on přísahu chtěl splnit* — podle pozdější pověsti (Homér se o ní nezmiňuje) zavázali se všichni nápadníci krásné Heleny jejímu otci Tyndareovi přísahou, že v případě potřeby přispějí na pomoc tomu, kdo ji dostane za manželku
 510 *ten střelec* — lukostřelci byli v hérojské době ctěni a váženi. Teprve později se dostali v opovržení, zvláště u Athéňanů, neboť se tak nazývali strážci veřejného pořádku, pocházející většinou z barbarských kmenů; básník se zde tedy dopouští anachronismu, užívá-li tohoto názvu v hanlivém smyslu

- 510 *vrah můj* — Meneláos nazývá Aianta vrahem pro jeho úmysl, i když se mu nezdařil
 511 *jeho šidils o hlasy* — při hlasování o Achilleovu zbroj
 513 *ten poklad prosebný* — Teukros, aby zabránil po dobu své nepřítomnosti zneuctění mrtvoly, přikazuje Eurysakovi, aby jako prosebník klečel u otcovy mrtvoly, čímž bude pod ochranou Dia. Místo ratolestí, které prosebníci drživali v rukou, má držet jejich ustřížené kadeře. Blíže vysvětluje Teukros symbolický význam tohoto aktu v následujících verších
 514 *trójský Paris* — syn Priamův, původce trójské války
 514 *nedal věnce vít* — účastníci veselých slavností si ovjeli věnce kolem hlavy i kolem číší
 515 *moc božstva děsného* — Hádu
 515 *břeh Sunia* — Sunion je mys s městem, nejjihnější výběžek Attiky. Plavci, kteří pod ně od východu přijížděli, spatřili zde nejprve v dáli athénskou Akropoli
 515 *my nejsme vůdci tvými* — Agamemnón tu nadsazuje a to, co Teukros řekl o Meneláovi, vztahuje i na sebe
 516 *od otroka* — jen ve vášnivém rozčilení mohl Agamemnón nazvat Teukra otrokem, neboť jeho matka Hésioné byla dcerou trójského krále Láomedonta
 516 *kde nebyl bych i já* — Agamemnón ve snaze zlehčit zásluhu Aiantovy tvrdí, že Aiás konal vše jen s ním a pod jeho vedením
 516 *sem svobodného muže posli* — poněvadž Agamemnón nazývá Teukra potupně otrokem, vyzývá jej, chce-li s ním jednat, aby si zjednal za sebe zástupce, jak to přikazoval pozdější attický zákon, který zde básník přenáší do doby hérojské
 516 *jazyk barbarský* — narážka na to, že Teukrova matka nebyla původu řeckého, nýbrž barbarského, tj. neřeckého
 517 *los... drobivý, ni hroudu vlhké země* — Teukros zde naráží (anachronisticky) na podvod Dóra Kresfonta. Ten totiž, když jednal se svými bratry o rozdělení Peloponnésu a bylo určeno, že nejúrodnější kraj dostane ten, jehož los zůstane v přílbě jako poslední, hodil prý do osudí hroudu vlhké země; ta se samozřejmě rozpadla a zůstala na dně. To uvádí Teukros k potupě Spartanů a k chvále Aianta, který dal do přílby takový los, který by hned mohl vypadnout
 517 *Átreus..., zlosyn bezbožný* — Agamemnonův otec Átreus zastihl svou manželku Áeropu u svého bratra Thyesta, a dal ji proto hodit do moře; tři syny Thyestovy zavraždil a předložil otcí k jídlu
 517 *krétské matky* — Agamemnonova matka Áeropé byla dcerou krétského krále Katrea. Teukros to uvádí opovržlivě, neboť Kréťané se netěšili dobré pověsti

- 518 *i nás tři pohodíš* — totiž Teukra, Tekméssu a Eurysaka
 518 *pro tou manželku* — uvedeno chybně, neboť nikoli žena Agamemnonova, nýbrž žena Meneláova Helena byla příčinou trójské války
 522 *at tam neb zde* — tj. v podsvětí nebo zde na zemi
 523 *zbroj... štítem krytou* — veškerou zbroj, kromě štítu a meče; štít měl zdědit po otci jeho syn a meč, jímž se Aiás zavraždil, musel být hozen do moře nebo být zakopán do země

K SLÍDIČŮM

- 539 *sotva šest dní* — báje dokonce vypráví, že Hermés provedl své šibalství hned prvního dne, kdy se narodil
 546 *necht vyžene je* — zde končí text originálu. Silénův rozhovor s Apollónem je doplněn podle dohadu. (Sofoklés použil tzv. homérského hymnu č. 3)
 554 *V pradávném chaosu* — Hermova píseň je moderní, ale její motiv není v antické poezii neobvyklý

K ZLOMKŮM

- 573 *než druzí třikrát blaženější* — tj. zasvěcenci do eleusínských mystérií
 580 *Kypřanka* — tj. Afrodíté, podle ostrova Kypru, místa svého mytického narození
 580 *zlatozářný* — tj. Zeus, který v podobě zlatého deště oplodnil Danau
 580 *v peři labutí* — byl oděn Zeus, když se v podobě labutě zmocnil Lédy
 584 *Tanais* — dnešní Volha, hranice mezi Evropou a Asií
 584 *po skythsku* — Skythové, indoíránský kmenový svaz v dnešním jižním Rusku
 584 *Palamis* — mořská ryba
 584 *Ten... objevil* — tj. Palamédés
 585 *západ Psa* — tj. Siria
 585 *Což tento neukončil* — tj. Palamédés
 585 *má na ramenou otce* — tj. Anchisa
 585 *k Argu* — tj. k Řekům
 587 *svoji paní* — tj. mořskou bohyni Amfitritu, manželku Poseidónovu
 587 *Astakova potomka* — tj. Melanippa; mozek měl vrátit život Týdeovi, kterého M. těžce poranil diskem
 588 *Jakási v moři je zem* — samoplodící země hojnosti byla častým námětem řecké fabulistiky
 588 *Dělnici* — příjmení Athény, řec. *Ergané* od *ergon*, dílo

- 589 *ona otočí* — popis sbírání kouzelného kořene
 589 *samičky ptačí nevzpomenou na větry* — větrům byla přisuzována nápomocná síla při oplodnění
 589 *kameni lýdský* — magnet, se kterým se seznámili Řekové v Malé Asii

SEZNAM VLASTNÍCH JMEN

Aby (řec. Abai) — město ve Fókidě ve středním Řecku s chrámem a věštírnou boha Apollóna **Adrastos** (-ta) — argejský král, tchán Polyneikův, vůdce výpravy „sedmi proti Thébám“ **Afrodíté** (-ty) — bohyně lásky a krásy, nejkrásnější z řeckých bohů **Agamemnón** (-nona) — syn krále Átreia, mykénský král, vrchní velitel řeckých vojsk v trójské válce, bratr Meneláův, manžel Klytaiméstrin, otec Ífigeneie, Élektry, Chrýsothemidy, Oresta **Agénór** (-ora) — syn boha Poseidóna, foinický král, otec thébského krále Kadma **Achajové** (= Achajci) — všeobecný název pro obyvatele Řecka **Achelóos** (-lóa) — bůh největší řeky v Řecku (dnešní Aspropotamos v Aitólii) **Acherón** (-ntu) — řeka v podsvětí **Achilleus** (-ea) — syn Pélea a mořské bohyně Thetidy, nejslavnější řecký hrdina v trójské válce **Aiás** (Aianta) — syn salamínského krále Telamóna, po Achilleovi nejsilnější a nejstatečnější bojovník před Trójou **Aigeus** (-ea) — athénský král, syn Pandíona, otec Théseův **Aigisthos** (-tha) — syn Thyestův, bratranec a vrah mykénského krále Agamemnona, milenec jeho manželky Klytaiméstry **Aineiás** (-neia) — syn Anchísa a Afrodítý, trójský hrdina známý z Homéra, praotec Římanů **Aithiopové** — polomytický národ na okraji antického světa, odtud název Etiopie **Aitólie** — krajina v západní části středního Řecka **Akrisios** (-ia) — král v Argu, otec Danaín, zabit svým vnukem Perseem **Aleos** (-ea) — král v Ardadii **Alétés** (-ta) — syn Hérakleův, král v Korintu **Alkméné** (-ny) — manželka Amfitryóna, matka Hérakleova **Alkmeón** (-ona) — vítězný vojevůdce Potomků (Epigonů) v tažení proti Thébám. Zabije z návodu otce svou matku Erifylu jako zrádkyni a je stíhán Líticemi **Amfiaróos** (-ráa) — mytický král argejský, jeden z vůdců výpravy „sedmi proti Thébám“, proslulý věštec **Amfitrité** (-ty) — dcera mořského boha Nérea, manželka Poseidónova **Antigoné** (-ny) — dcera thébského krále Oidipa a jeho manželky a matky Iokasty, sestra Eteoklova, Polyneikova a Isménina **Antilochos** (-cha) — syn pylského krále Nestora, jeden z nejstatečnějších bojovníků v trójské válce **Apollón** (-llóna) — syn Diův a jeho milenky Létý, bůh slunce a světla, ochránce života a pořádku, bůh umění lukostřeleckého, věsteckého, nadšení básnického, hudby a lékařství, bratr Artemidin **Arés** (Area) — syn vládce bohů Dia a jeho manželky Héry, bůh války **Argejci**, **Argejští** — pův. obyvatelé argolského kraje v severovýchodní části Peloponnésu, později název pro Řeky

vůbec **Argos** (-gu) — město v Argolidě na místě stejnojmenného dnešního města **Artemis** (-idy) — dcera nejvyššího boha Dia a jeho milenky Létý, bohyně lovu, zvěře a přírody, později též bohyně měsíce, symbol panenské čistoty, sestra Apollónova **Asklépios** (-ia) — syn boha Apollóna, slavný lékař a později bůh lékařství **Astakos** (-ka) — otec Melanippa, hrdinný obránce Théb v boji proti Argu **Asytoché** (-chy) — dcera Láomedonta, sestra Priamova, jemuž pošle na pomoc syna Eurypylo **Atalanté** (-ty) — matka Parthenopaia, jednoho z účastníků výpravy „sedmi proti Thébám“ **Athamás** (-anta) — thébský král, otec Frixia a Helly, v jiné verzi spojen s Ínó, kterou žárlivá Hérá krutě pronásleduje **Athéna** (řec. Athéné) — dcera Diova, bohyně moudrosti a vítězné vedené války, ochránkyně práva a spravedlnosti, ochranná bohyně Řeků, zejména Athéňanů **Athény** — hlavní město Attiky **Átreovci** — synové Átreovi, tj. Agamemnón a Meneláos **Átreus** (-ea) — mykénský král, otec Agamemnonův a Meneláův **Aulis** (-idy) — boiotský přístav.

Bakchantky — ctitelky a průvodkyně boha Bakcha, účastnice bujných průvodů a orgií, pořádaných k jeho počtě **Bakchos** (-cha) viz Dionýsos **Boreás** (-ea) — bůh severního větru.

Danaé (-ay, zříd. nesklonné) — dcera argejského krále Akrisia, milenka Diova, matka hrdiny Persea **Dardanos** (-na) — praotec Trójánů, zakladatel Dardanie, trójské říše **Daulius** (-idy) — město ve Fókidě, ležící na cestě z Orchomenu do Delf **Déianeira** (-ry) — dcera kalydónského krále Oinea, manželka Hérakleova, matka Hyllova **Delfy** — město ve Fókidě na jižním úpatí Parnásu se slavným chrámem a věštírnou boha Apollóna **Démétér** (-try) — bohyně plodnosti, země a rolnictví; hlavní slavnosti pořádané na její počest byla mystéria v Eleusíně **Diké** (-Diky, zříd. nesklonné) — bohyně spravedlnosti, dcera Diova a Themidina **Dionýsiskos** (-ka) — zdrobnělina od Dionýsos, jméno boha Dionýsa v době raného dětství **Dionýsos** (-ýsa) též **Bakchos** — syn nejvyššího boha Dia a jeho milenky Semely, bůh vína a vinařství; narodil se v Thébách **Dirké** — pramen v Thébách **Dódlóna** (-ny) — město v Épeiru se slavnou věštírnou.

Élektrá (-try) — dcera mykénského krále Agamemnona a Klytaiméstry, sestra Oresta a Ífigeneie **Erechtheus** (-ea) — athénský král, podle báje syn boha Hefaista a Země **Eriboia** (-e) — manželka Telamónova, matka Aiantova **Erínye** též **Lítice** — bohyně pomsty a kletby, služebnice boha podsvětí Háda a jeho manželky Persefony; byly zobrazovány s pochodněmi v ruce a s hady ve vlasech **Eris** (-idy) — bohyně sváru **Erós** (-óta) — bůh lásky i sama láska; syn bohyně lásky a krásy Afrodítý a boha války Area **Érigoné** dcera rolníka Íkaria, který své druhy seznámil s vínem. Ti v domněni, že je Íkarios

otrávil, ho zavraždí; jeho mrtvolu Érigoné nalezne a oběsí se **Eteoklés** (-klea nebo -kla) — mladší syn thébského krále Oidipa, bratr Polyneikův, Antigonin a Isménin **Eteoklés** (-kla) — syn argejského hrdiny Ífita, jeden z účastníků výpravy „sedmi proti Thébám“ **Euboia** (-ie) — u Sofoklea též Euboia, ostrov v Egejském moři **Euénos** (-nu) — řeka v Aitólíi **Eumenidy** (= „Blahovolné“) — usmířené bohyně pomsty a kletby; viz Erínye **Eurydiké** (-ky) — manželka thébského krále Kreonta **Eurypylos** (-la) — spojenec Trójanů, syn Astyochy. V trójské válce padne **Eurysakés** (-ka) — syn Aianta a jeho manželky Tekmésy **Eurytos** (-ta) — oichalský král, který naučil Héraklea střelbě z luku, otec Ífitův a Iolin.

Faidra — dcera krétského Mínoa, manželka Théseova. Milovala nevlastního syna Hippolyta **Fanoteus** (-tea) — vládce v jižní Fókidě, bratr krísského vládce Krísa, strýc a nepřítel Krísova syna Stofia **Fineus** (-ea) — mytický král a věstec v thráckém městě Salmydésu **Foibos** (-ba) (= „Zářivý“) — příjmení boha Apollóna, používáno často místo jeho jména **Fókis** (-idy) — krajina ve středním Řecku se známým pohořím Parnásem a městem Delfy **Frygové** — název maloasijského národa, zde označení Trójanů **Fthía** (ie) — rodiště Achilleovo.

Gáia (e) též **Gé** — bohyně země a sama Země, vzniklá po prvopočátečním Chaosu, matka všeho, co na zemi žilo a rostlo.

Hádés (-da) — bůh podsvětí nebo podsvětí samo **Haimón** (-mona) — syn thébského krále Kreonta a jeho manželky Eurydiky, snoubenec Antigony, dcery krále Oidipa **Hekaté** (-ty) — podsvětní bohyně se třemi hlavami a třemi těly, vládkyně nad příšerami a kouzly **Hektór** (-tora) — nejstarší syn trójského krále Priama a jeho manželky Hekaby, vrchní velitel trójských vojsk ve válce s Řeky **Helené** (-ny) — nejhezčí žena světa, manželka Meneláa, její únos Paridem vyvolal trójskou válku **Helenos** (-na) — syn trójského krále Priama, výborný věstec **Hélios** (-lia) — syn Titána Hyperiona a jeho manželky Thie, bůh slunce; jako zářivý bůh se zlatými vlasy a korunou byl zosobněním slunce; **Hérá** (-ry) — dcera Titána Krona a jeho manželky Rheie, sestra a manželka Diova **Héraklés** (-klea nebo -kla) — syn Diův a Amfitryónovy manželky Alkmény, největší hrdina řeckých bájí **Hermés** (-ma) — syn Diův a Main, posel bohů, pomocník a ochránce chytrých a lstivých lidí, vynálezce lyry **Hippomedón** (-onta) — syn argejského krále Talaa, jeden z vůdců výpravy „sedmi proti Thébám“ **Hipponús** (-noonta) — král v Achaji, otec Periboie, matky Týdea **Hyllos** (-la) — syn hrdiny Héraklea.

Chalkódón (-onta) — král Abantů na ostrově Euboi **Cheirón** (-óna) —

moudrý Kentaur, znalý lékařského umění **Chrysa** (-sy) — malý ostrov východně od ostrova Lémnu, sídlo nymfy Chrysy, která stíhala Filoktéta svým hněvem **Chrysothemis** (-idy) — dcera mykénského krále Agamemnona a Klytaiméstry, sestra Ífigeneie, Élektry, Oresta.

Iakehos (-cha) — syn Dia a Démétrý, jiný název boha Bakcha (Dionýsa) **Ída** (řec. Ídē) — vysoké pohoří blízko Tróje **Ífianassa** též **Ífigeneia** — nejstarší dcera mykénského krále Agamemnona; v Aulidě byla otcem obětována Artemidě, která ji však zachránila a učinila ji svou kněžkou **Ífitos** (-ta) — syn oichalského krále Euryta **Ílion** (-lia) — jiné označení města Tróje **Ínachos** (-cha) — říční bůh, nejstarší král Argu. Za sporu Héry a Poseidóna se přiklonil na její stranu a byl za to Poseidónem vysušen **Íó** (Íóny, nebo nesklonné) — dcera říčního boha Ínacha **Iobatés** (-ta) — král v maloasijské Lykii, otec Stheneboie **Iolé** (-ly) — dcera oichalského krále Euryta, sestra Ífitova **Ión** (-óna) — syn Kreúsy a Apollóna. Odložen stane se chrámovým sluhou v Delfách. Po letech opět poznán matkou. Praotec Iónů **Isméné** (-ny) — dcera thébského krále Oidipa, sestra Antigony, Eteoklea a Polyneika **Isménos** (-na) — řeka v Boiótii; pod jejím pramenem se rozkládaly Théby **Itys** (Itya) — syn thráckého krále Térea a jeho manželky Prokny **Ixión** (-ona) — mytický král Lapithů; za pokus násilí na Diově manželce Hěře byl svržen Diem do podsvětí a vpleten do kola, které se neustále otáčelo.

Kadmos (-ma) — syn foinického krále Agénora, zakladatel Théb v Boiótii **Kalchás** (-anta) — syn věstce Thestora, slavný věstec Řeků před Trójou, známý z Homéra **Kapaneus** (-ea) — syn hrdiny Hippo-noa, jeden z vůdců výpravy „sedmi proti Thébám“ **Kédailón** (-óna) — na Naxu sluha a učitel Héfaistův. Název Sofokleova satyrského dramatu **Kéfisos** (-isa) — řeka západně od Athén, tekoucí směrem k přístavu Peiraieu **Kénaion** (-aia) — mys a předhoří v severozápadní části Euboie **Kentaurové** — divoké mytické bytosti s horní částí těla lidskou a spodní částí koňskou, sídlící v Thessalii **Kerberos** (-ra) — trojhlavý pes střežící vchod do podsvětí, obvykle označovaný jako potomek Týfóna a Echidny, bájně bytosti, půl ženy a půl hada; kolem Kerberovy šíje byli ovinuti hadi a ocas končil dračí hlavou **Kéry** — dcery bohyně Noci; bohyně násilné smrti **Kithairón** (-ónu) — pohoří mezi attickými a megarským krajem **Kletba** — bohyně provázající Lítice **Klytaiméstra** (-y) též **Klytaimnéstra**, manželka a vražedkyně krále Agamemnona, matka Oresta a Élektry **Kolónos** — pahorek u Athén s posvátným hájem Eumenid, pojmenovaný tak podle dávného héra Kolóna **Korint** (řec. Korinthos) — známé obchodní středisko u Korintského zálivu **Kreón** (-onta) — syn Menoikeův, bratr Iokasty, matky a zároveň manželky krále

Oidipa, thébský král **Kreúsa** (-sy) — dcera Erechthea, choť Xútha, matka Ióna **Krísa** — starobylé město v jižní Fókidě **Kylléné** (-ny) — 1) pohoří v severovýchodní Arkadii, rodiště boha **Herma** a **Pána**, 2) horská nymfa, sídlící na tomto pohoří.

Labdakos (-ka) — syn thébského krále Polydóra, vnuk Kadmův, otec Láiiův, děd Oidipův **Labdakovi** — potomci krále Labdaka; někdy též název pro thébský panovnický rod **Láertés** (-ta) — otec hrdiny Odyssea **Láios** (-ia) — thébský král, syn Labdakův, otec Oidipův, manžel Iokastin **Lakónky** — obyvatelky Lakónie, v širším smyslu Spartanky **Láokoón** (-óna) — trójský kněz varující před dřevěným trójským koněm, později mořskými hady uškrcený i se svými syny **Láomedón** (-onta) — otec Priama a Astyochy, král Tróje **Lárisa** (-sy) — město Pelasgů v severním Řecku, kde byl zabit Akrios nešťastně vrženým diskem svého vnuka Persea **Lémnos** (-nu) — ostrov v severovýchodní části Egejského moře, jihozápadně od Helléspontu; byl sopečného původu, a proto byl zasvěcen Héfaistovi, bohu ohně **Lichás** (-cha) — posel Hérakleův **Lítice** — viz **Erínye** **Lykomédés** (-da) — král na ostrově Skýru, otec Achilleovy milenky Déidameie **Lykos** (-ka) — syn Pandionův, athénský hērós, praotec Lykiů **Lykúrgos** (-ga) — mytický král Edonů v Thrákii.

Maia (-ie) — dcera Atlantova a Pleiónina, matka boha **Herma** **Mainady** — ctitelky a průvodkyně boha Bakcha (Dionýsa); v mýtech i kultu splývaly s Bakchantkami **Megareus** (-ea) — syn Kreonta a Eurydiky; v boji se dobrovolně obětoval za záchranu své vlasti **Memnón** (-nona) — egyptský spojenc Priamův v trójské válce **Meneláos** (-láa) — syn mykénského krále Átreia, bratr Agamemnonův, manžel krásné Heleny, spartský král **Menoikeus** (-kea) — vládce v Thébách, otec Kreontův a Iokastin **Meropé** (-py, zříd. nesklonné) — manželka krále Polyba, který se ujal nalezence Oidipa **Mínós** (-óa) — král v Knósu na Krétě **Múzy** — bohyně umění, dcery Diovy a bohyně paměti Mnémosyny; Řekové si je představovali jako krásné ženy obveselující zpěvy a tanci bohy i sebe; jejich vůdcem byl bůh Apollón **Mykény** — město v západní části argolského kraje, sídlo Agamemnonovo **Myrmidoné** — kmen v severním Řecku, družina Achilleova **Myrtilos** (-la) — vzotaj éliidského krále Oinomaia **Mýsie** — hornatá a zalesněná země v severozápadní Malé Asii, nazvaná podle praotce Mýsa **Mýsos** (-sa) — obyvatel Mýsie.

Nauplios (-ia) — pro smrt syna Palaméda přivodí ztroskotání Řeků vracejících se od Tróje **Nemesis** (nesklonné) — dcera bohyně Noci, bohyně spravedlivé odplaty; obdarovávala lidi podle zásluhy štěstím nebo neštěstím **Neoptolemos** (-ma) — syn hrdiny Achillea a jeho milenky Déidameie **Nessos** (-ssa) — divoký Kentaur, který chtěl unést

Hérakleovu manželku Déianeiru **Nestór** (-ora) — mytický král v Pylu, nejstarší řecký hrdina v trójské válce, vážený pro svou moudrost **Niké** (-ky, zříd. nesklonné) — bohyně vítězství, zobrazovaná s křídly, s vítězným věncem nebo s palmovým listem **Niobé** (-by, zříd. nesklonné) — dcera sipylského krále Tantaia, manželka thébského krále Amfiona; bolestí nad ztrátou svých dětí zkameněla **Nisos** (-sa) — syn Pandionův proměněný v orla **Notos** (-ta) — bůh jižního větru **Nýsa** — hora na Euboi, kde byl podle pověsti vyhořel Bakhos.

Odysseus (-ea) — syn Láertův, král na ostrově Ithace, považovaný za nejchytřejšího ze všech Řeků před Trójou **Oidipús** (-pa) — syn thébského krále Láia a jeho manželky Iokasty, otec Antigony, Isménny, Polyneika a Eteokla; nevědomky usmrtil svého otce a oženil se s vlastní matkou **Oichalie** — město na ostrově Euboi, sídlo krále Eurýta **Oineus** (-ea) — kalydónský král, otec Déianeiry, druhé manželky Hérakleovy **Oinomaos** (-aa) — král v Élidě, otec Hippodameie, pověstný tím, že vyhlásil závody, v nichž vítěznou cenou byla jeho dcera **Oité** nebo **Oita** — pohoří na jižních hranicích Thessalie zasahující až do středního Řecka **Ókeanos** (-na) — Títán, syn Úrana a Gáie, pratok obtekající svět **Olymp** (řec. Olympos) — pohoří mezi Thessalií a Makedonií, sídlo řeckých bohů **Omfalé** (-ly, zříd. nesklonné) — lýdská královna, které musel Héraklés sloužit z rozkazu svého otce Dia **Orestés** (-ta) — syn mykénského krále Agamemnona a jeho manželky Klytáiméstry, bratr Élektry a Chrysothemidy, pozdější král v Mykénách a ve Spartě.

Paián (-na) — česky Hojitel, Spasitel, je časté příjmení Apollóna jako boha lékařství **Paktolós** (-la) — zlatonosná řeka v Lýdii, protékající Sardami **Palamédés** (-da) — ukamenovaný Achaji poté, co ho Odysseus u Tróje křivě obvinil. Vynálezce a objevitel, syn Naupliův **Pallas** (-ady) — příjmení bohyně Athény, jehož vznik a význam není dosud jednoznačně vysvětlen **Pallas** (-anta) — syn Pandionův, proč je zde nazýván otcem Gigantů, není jasné. Praotec Pallantovců, slavného athénského rodu **Pán** — syn nymfy Dryopy a boha Herma (nebo Dia); bůh lesů, lovců a pastýřů, průvodce boha Dionýsa **Pandión** (-ona) — syn Erichthoniův, král v Athénách **Pandóra** (-ry) — první žena, dcera Úrana a Gáie, jindy zase vytvořená Héfaistem a Athénou. V její zásobnici byla ukryta zla, která se rozprchla mezi lidi poté, kdy Epimétheus přes varování bratra Prométhea odkryl víko **Paris** (-ida) — syn trójského krále Priama; spartskému králi Meneláovi unesl manželku Helenu a stal se tak původcem trójské války **Parnás(s)os** (-s(s)u), Parnas — pohoří ve Fókidě, pod nímž leželo město Delfy; básníky byl pokládán za sídlo Múz **Parthenopaios** (-paia) — syn arkadské bohyně Atalanty, jeden z vůd-

ců výpravy „sedmi proti Thébám“ **Patroklos** (-kla) — syn hrdiny Menoitia, nejmilejší přítel Achilleův **Pelasgové** — předřecké obyvatelstvo **Peirithoos** (-thoa) — mytický král Lapithů, nejlepší přítel Théseův **Péleus** (-ea) — syn Aiakův, otec Achilleův, děd Neoptolemův **Pleurónovka** — tj. Léda, dcera aitólského krále Thestia. Její matka byla dcerou Pleuróna, praotce města Pleurónu v Aitólíi **Peloponnésos** (-ésu) — jižní část Řecka, nazvaná tak podle mytického krále Pelopa, syna Tantalova **Pelopovci** — potomci lidského krále Pelopa **Pelops** (-pa) — syn lýdského krále Tantara, pozdější král v Élidě a dobyvatel Peloponnésu, který byl podle něho pojmenován **Peparéthos** (-thu) — ostrov v Egejském moři **Persefoné** (-ny) — dcera Diova a Démétrína, manželka vládce podsvětí Háda **Pelurón** (-nu) — starobylé město v Aitólíi ve středním Řecku **Poiás** (-nta) — hrdina z dávných řeckých bájí, otec Filoktétův **Polybos** (-ba) — korintský král, který se ujal nalezence Oidipa **Polydóros** (-óra) — mytický thébský král, syn zakladatele Théb Kadma, otec Labdakův **Polyneikés** (-ka) — syn thébského krále Oidipa, bratr Eteoklův, Antigonin a Isménin; přivedl z Argu výpravu „sedmi proti Thébám“ **Poseidón** (-óna) — syn Titána Krona a jeho manželky Rheie, bůh moře a vod, bratr Diův a Hádův **Priamos** (-ma) — poslední trójský král, syn Láomedontův, otec Paridův a Hektorův **Prométheus** (-ea) — syn Titána Íapeta; podle pověsti přinesl jako první lidem oheň z nebe a byl za trest na Diův rozkaz přikován ke skále na vrcholu Kavkazu **Pyladés** (-da) — syn fóckého krále Strofia, bratranec a věrný přítel Agamemnonova syna Oresta.

Rheia (-eie) — bohyně z rodu Titánů, dcera Úrana a Gáie, manželka Kronova, matka Hestie, Démétrý, Dia, Poseidóna, Háda a Héry.

Salamína (řec. Salamis) — ostrov v Sarónském zálivu **Salmóneus** (-ea) — syn Íaiolův. Chtěl se Diovi vyrovnat, dokonce metal blesky, byl Diem sražen do podsvětí. Příklad nadměrného vzdoru **Sarpédón** (-ona) — syn Dia a Láodameie, miláček bohů, v trójské válce padl na straně Trójanů **Satyrové** — horští a lesní démoni, prostopášní a nezbední průvodci Dionýsovi; měli lidskou postavu, ale koňské uši, ohon a kopyta **Sellové** (řec. Selloi) — kněží v nejstarší Diově věštině v Dódóně, uvádění již u Homéra **Semelé** (-ly, zříd. nesklonné) — dcera thébského krále Kadma a jeho manželky Harmonie; pro svou krásu se stala milenkou Diovou a porodila mu syna Dionýsa **Sínx** (-ingy) — obluda s ženskou hlavou, lvím tělem a ptáčím křídly, která sužovala Théby **Sigeion** (-cia) — město a mys v trójské krajině na jhozápad Helléspontu **Silénos** (-na) — vychovatel a průvodce boha Dionýsa; někdy považován za nejstaršího ze Satyrů **Sipylos** (-lu) — pohoří v Malé Asii mezi Frygií a Lýdií **Sisyfos** (-fa) — mytický zakladatel a první král Korintu, proslulý

svou chytrostí a úskočností **Skamandros** (-ru) — řeka v kraji trójském **Skírón** (-óna) — pověstný loupežník přemožený Théseem **Skýros** (-ru) — ostrov uprostřed Egejského moře s hlavním městem stejného jména **Smrt** (řec. Thanatos) — bůh smrti a sama smrt; syn bohyně noci Nykty nebo boha věčné tmy Tartara a země Gáie, bratr boha spánku Hypna **Spánek** (řec. Hypnos) — bůh spánku a sám spánek, syn bohyně Nykty, bratr boha smrti Thanata **Sparta** (řec. Sparté, též Lakedaimón) — hlavní město Lakónie, dnešní Sparty **Spercheios** (-eia) — řeka v Thessalii v severním Řecku **Strofiós** (-fia) — fócký král, syn Krisův, synovec a nepřítel Fanoetův, otec Pyladův, pěstoun Orestův **Styx** (-ygu) — řeka v podsvětí **Sunion** (-ia) — mys v jihovýchodní Attice.

Tantalos (-la) — pověstný král v Sipylu (Frygie), syn Diův, přítel bohů, jejichž vševědoucnost chtěl vyzkoušet (různé varianty). Za to byl potrestán v podsvětí a jeho rod byl stíhán kletbou — Pelops, Átreus, Thyestés, Agamemnón, Orestés **Tartaros** (-ru) — bezedná propast věčné tmy vzniklá z počátečního Chaosu; též zosobněním bůh této propasti **Teiresiás** (-ia) — syn nymfy Charikly, slavný thébský věštec stížen slepotou **Tekméssa** (-ssy) — manželka Aiantova, matka Eurysakova **Telamón** (-óna) — syn aigínského krále Aiaka, král na ostrově Salamíně, otec Aiantův a Teukrův **Télefos** (-fa) — král v Mýsii, brání zemi proti Řekům při výpravě proti Tróji, je zraněn a po osmi letech utrpení je opět vyléčen týměz Achilleovým kopím. Ukáže potě cestu k Tróji **Teletútás** (-uta) — otec Aiantovy manželky Tekméssy, blíže neznámý **Téreus** (-ea) — thrácký král, který znásilnil Filomélu, sestru své manželky Prokny **Teukros** (-ra) — syn krále Telamóna a jeho manželky Hésiony, dcery trójského krále Láomedonta, nevlastní bratr Aiantův, lukostřelec v řeckém vojsku před Trójou **Théby** (Théb) — město v Boiótii; mělo od nejstarších dob velký strategický význam **Themis** (-idy) — dcera boha Úrana a Gáie; bohyně práva a pořádku **Thersítés** (-íta) — nejdrzejší a nejošklivější řecký voják před Trójou, známý z Homérovy Íliady **Théseus** (-sea) — legendární hrdina athénské obce, syn krále Aigea, v mládí vychovávaný u svého děda v Troizéně **Thyestés** (-a) — bratr Átreův, otec Aigisthův **Tiryns** (-nthu) — významné středisko mykénské kultury v Argolidě **Titánové** — synové, resp. dcery Gáie a Úrana, starší generace bohů v řecké mytologii; původně jich bylo dvanáct, později se k nim počítali i jejich potomci, např. Prométheus; nejvýznamnější z nich byli Kronos a Rheia, kteří vládli světu **Tráchis** (-íny) — město pod pohořím Oitou ve středním Řecku **Trója** též **Ílion** — hlavní město země trójské v severozápadní části Malé Asie **Triptolemos** (-a) — mytický dárcce obilí, učitel sklizně **Tyndareós** (-ea) — vyhnán ze Sparty svým bratrem Hippokoóntem, byl tam opět Hérakleem dosazen **Týdeus** (-ea) — syn kalydónského krále

Oinea, jeden z vůdců výpravy „sedmi proti Thébám“ Týró (-ry) — sestra Salmóneova. Týrána svou nevlastní matkou, byla vysvobozena z útrap svými dvěma syny, které s ní zplodil Poseidón, když na sebe vzal vzhled jejího milovaného říčního boha Enípea.

Zeus (Dia) — syn Títána Krona a jeho manželky Rheie, nejvyšší z olympských bohů, vládce hromu a blesku; bratr a manžel Héřin, bratr Hádův a Poseidónův.

EDIČNÍ POZNÁMKA

Nejstarší ukázky ze Sofokleových dramát (*Filoktetes*, *Antigona*, *Aias*) přeložil a uveřejnil František Šír ve svém *Výboru ze spisovatelů řeckých* (2. díl, Jičín 1827). Po něm následovaly ukázky Josefa Hanačíka, otiskované ve *Výročních zprávách brněnského gymnasia* (1857—1859); další ukázky přinesli Karel Veselík (Brno 1880), Josef Končinský (*Výroční zprávy gymnasia v Hradci Králové* 1880, 1882, v *Třeboni* 1886, 1887, v *Německém Brodě* 1891), dále Ladislav Brtnický a Václav Škaloud. Poměrně brzy začaly vycházet úplné překlady jednotlivých dramát. František Šohaj uveřejnil *Antigonu* (Praha 1851) a *Edipa krále* (Praha 1856), Jindřich Niederle *Elektru* (1868) a *Aianta* (1869, 2. vydání 1886), Edvard Štolovský *Krále Oidipa* (*Mladá Boleslav* 1885). K překlady celého Sofokleova díla se chystal Timothej Hrubý. Se souborným názvem *Tragoedie Sofokleovy vyšel Oidip král, Antigona a Oidip na Kolonu* (Praha 1891). Zcela přízvučně přeložil Josef Král *Elektru* (Praha 1897) a *Antigonu* (1906), kterou po úpravě nově vydal Karel Hrdina (Praha 1930). *Jednota českých filologů* chystala vydání všech Sofokleových dramát ve třech svazcích. Vyšel svazek I (1883) a obsahoval *Antigonu od Josefa Krále, Oidipa na Kolonu v překlady Josefa Končinského a Trachiňanky od Petra Durdíka*. Ve II. svazku (1891) byl *Filoktetes v překlady Josefa Krále a Král Oidipus v překlady Josefa Končinského*. III. svazek již nevyšel. Moderně začal Sofoklea překládat teprve Ferdinand Stiebitz. *Král Oidipus a Slídiči* vyšly v Praze 1920, *Antigona* 1927, *Elektra* 1942; nové vydání (*Král Oidipus, Antigona a Slídiči*) se uskutečnilo v Praze 1942. *Král Oidipus, Antigona a Elektra* vyšly ještě v roce 1970. Dále vyšly překlady *Oidipus vladař od Jaroslava Pokorného* (1963) a *Vla-*

dař *Oidipús od Milana Páska (1973). Přehled uvedení Sofoklea na českém jevišti v letech 1899—1974 podává Eva Stehlíková ve Čtení o antice č. 1 (1975). Toto vydání přináší překlad celého dochovaného Sofokleova díla včetně nejpodstatnějších zlomků.*

Redakce

OBSAH

PŘEDMLUVA

7

ANTIGONÉ

17

ÉLEKTRÁ

79

KRÁL OIDIPÚS

157

OIDIPÚS NA KOLÓNU

235

FILOKTÉTÉS

327

TRÁCHÍŇANKY

401

AIÁS

459

SLÍDIČI

525

ZLOMKY

561

Poznámky

591

Seznam vlastních jmen

612

Ediční poznámka

621

SOFOKLÉS TRAGÉDIE

JAMU

B 6666

SOFOKLÉS
TRAGÉDIE